

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Dávky státní sociální podpory – struktura a vývoj

State social support benefits - structure and development

Adéla Mezerová

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Dávky státní sociální podpory – struktura a vývoj“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v přiložené bibliografii.

V Plzni, dne 7.12.2012

.....
Adéla Mezerová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce, Ing. Pavlíně Hejdukové Ph.D., za trpělivost a odborné rady, jimiž přispěla ke vzniku této práce.

Mé druhé poděkování patří paní Martině Bártové, za ochotu při vzájemné spolupráci a také za poskytnutí řady cenných informací.

Při poděkování nemohu zapomenout především na svou rodinu, která mě po celou dobu studia soustavně podporovala.

OBSAH

Úvod	5
1 MÍSTO STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY V OBLASTI SOCIÁLNÍ POLITIKY	7
1.1 SOCIÁLNÍ POLITIKA	7
1.2 SOCIÁLNÍ SPRÁVA JAKO PROSTŘEDEK SOCIÁLNÍ POLITIKY	7
1.3 SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	8
1.3.1 Státní zaopatření a sociální solidarita.....	8
2 SYSTÉM STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY.....	9
2.1 CHARAKTERISTIKA SYSTÉMU STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY.....	9
2.2 ORGÁNY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY.....	10
3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
3.1 NEZAOPATŘENÉ DÍTĚ	11
3.2 OKRUH OPRÁVNĚNÝCH OSOB	11
3.3 ROZHODNÝ PŘÍJEM ZA ROZHODNÉ OBDOBÍ.....	11
3.4 SPOLEČNĚ POSUZOVANÉ OSOBY (RODINA).....	12
3.5 ŽIVOTNÍ MINIMUM.....	12
4 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	13
4.1 DÁVKY POSKYTOVANÉ V ZÁVISLOSTI NA VÝŠI PŘÍJMŮ (DÁVKY TESTOVANÉ)	13
4.1.1 Přídavek na dítě	13
4.1.2 Příspěvek na bydlení.....	15
4.1.3 Porodné	16
4.2 OSTATNÍ DÁVKY NEZÁVISLÉ NA VÝŠI PŘÍJMŮ (DÁVKY NETESTOVANÉ)	17
4.2.1 Rodičovský příspěvek a změny způsobené sociální reformou 2012	17
4.2.2 Dávky péstounské péče	21
Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	21
Odměna pěstouna	22
Příspěvek na převzetí dítěte	23
Příspěvek na zakoupení motorového vozidla.....	23
4.2.3 Pohřebné	23
5 VÝVOJ VYPLACENÝCH DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY A FAKTORY JEJ OVLIVŇUJÍCÍ.....	24
5.1 VLIV MAKROEKONOMICKÝCH VELIČIN	24
5.2 VLIV VÝŠE ŽIVOTNÍHO MINIMA	25
5.3 VLIV DEMOGRAFIE.....	27
5.4 ZHODNOCENÍ VÝVOJE CELKEM VYPLACENÝCH DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	29
6 ANALÝZA VÝPOČTU DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY NA KONKRÉTNÍCH TYPECH RODIN	31
6.1 VÝVOJ ČÁSTEK MINIMÁLNÍ MZDY	31
6.2 VÝVOJ DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY NA MODELU ÚPLNÉ RODINY.....	32
6.2.1 Popis rodiny	32
6.2.2 Vývoj příjmů úplné rodiny ve vybraných letech	32
6.3 VÝVOJ DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY NA MODELU NEÚPLNÉ RODINY	37
6.3.1 Popis rodiny	37

6.3.2	Vývoj příjmů neúplné rodiny ve vybraných letech	38
6.4	VÝVOJ DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY JEDNOTLIVCE	44
6.4.1	Popis rodiny	44
6.4.2	Vývoj příjmů jednotlivce ve vybraných letech.....	44
6.5	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY	48
7	ZÁVĚR.....	51
8	SEZNAM TABULEK	52
9	SEZNAM GRAFŮ	54
10	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	55
11	SEZNAM ZDROJŮ.....	56
12	SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Současná společnost je charakteristická sociálními rozdíly. Ve snaze tyto problémy řešit, zavádí stát řadu nejrůznějších opatření. Systém sociálního zabezpečení představuje významnou snahu státu v oblasti sociální politiky. Sociální zabezpečení v ČR je postaveno na třech pilířích, a to systému sociálního pojištění, systému státní sociální podpory a systému sociální pomoci. (Potůček, 1995) Finanční podpora rodin s dětmi má v oblasti sociální podpory nenahraditelné místo. Státní sociální podpora (dále jen „SSP“) je určena na přímou pomoc rodinám s nezaopatřenými dětmi, nacházejícím se v nepříznivých sociálních situacích. SSP se tak stává významným nástrojem sociálního zabezpečení, který přispívá ke zmírnění sociálních nerovností a zprostředkovává přerozdělování národního důchodu.

Spravedlnost představuje relativní pojem, který každý chápe a popisuje jinak. Sociální spravedlnost, jakožto jeden z hlavních principů sociální politiky, upravuje pravidla, popisující způsob jakým by ve společnosti mělo docházet k rozdělování příjmů mezi jednotlivé občany. Představuje kolektivní pomoc společnosti prostřednictvím nejrůznějších opatření. Morálním způsobem je prostřednictvím státu docíleno pomoci sociálně slabším. (Francová, 2008)

Tato práce je zaměřena především na strukturu a vývoj dávek SSP. Je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a praktickou.

V části teoretické je nejprve vysvětleno umístění SSP v oblasti sociální politiky, dále je stručně charakterizován současný stav systému SSP a následně popsány jednotlivé druhy dávek rozdělených do dvou kategorií, na tzv. dávky testované a netestované. U dávek testovaných dochází k posouzení výše rozhodných příjmů. Jelikož od doby svého vzniku prošel systém SSP několika právními úpravami, je nutné upozornit, že dávky popsané ve 3. kapitole jsou zpracovány na základě platné legislativní úpravy, tedy k 1.1.2012.

V praktické části práce je provedena analýza vývoje a množství vyplacených dávek předcházejících několika let. Uplatňuje se zejména metoda komparace dávek ve vybraných letech. V analýze jsou vyzdvihnuty nejpodstatnější změny a zohledněny různé faktory, které podstatně ovlivnily strukturu a množství čerpaných dávek. Dále je provedena analýza vývoje dávek státní sociální podpory na třech typech rodin a její zhodnocení.

Ke zpracování teoretické části napomohly především internetové stránky Ministerstva práce a sociálních věcí, platné zákony a odborné publikace. V praktické části jsou využita data pravidelně zveřejňována Českým statistickým úřadem. K tvorbě tabulek a grafů posloužil

balíček od společnosti Microsoft Office, konkrétně textový procesor MS Word a tabulkový procesor MS Excel.

Hlavním cílem práce je analyzovat vývoj dávek SSP ve vybraných letech a dále provést jejich komparaci.

1 MÍSTO STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY V OBLASTI SOCIÁLNÍ POLITIKY

1.1 Sociální politika

Pojem sociální politika je dosti kontroverzní a těžko jednoznačně definovatelný. Každý autor definuje sociální politiku odlišně, na několika podstatných vlastnostech se ovšem shodují. Pozornost je soustředována na slovo *sociální*, které je chápáno zejména ve vazbě na společnost a životní podmínky člověka. Pro srovnání uvedeme tři definice sociální politiky.

První definice o sociální politice tvrdí, že se „primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek a dispozic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života.“ (Krebs, 2007, s. 17)

Ve druhé definici profesor Potůček odlišuje sociální politiku jako praktickou činnost a sociální politiku jako vědní disciplínu. „Sociální politika jako praktická aktivita formuje vztah jedinců a sociálních podmínek jejich života. Každý je nějak účasten sociální politiky, nějakým způsobem ji spoluutváří, ať už jde o něj samého, o život jeho rodiny, o život společenství. Zároveň je však každý vystaven sociálním podmínkám, které nemá ve své moci, které jsou pro něj - až na další - jistou objektivní daností, něčím vnějším. Sociální politika jako vědní obor je zkoumáním sociální politiky jako praktické aktivity, to jest analýzou procesů tvorby a realizace politik dotýkajících se vztahů občanů a sociálních podmínek jejich života.“ (Potůček, 1995, s. 30 a s. 33)

Třetí, oproti předchozím mírně odlišná definice, popisuje sociální politiku jako „soustavné cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo udržení fungování svého nebo jiného (státního, obecního) sociálního systému.“ (Tomeš, 2001, s. 20)

Cílem činností sociální politiky je ovlivnit sociální realitu za účelem dosažení určitého cíle, kterým je např. rovnost příležitostí či tvorba důstojných podmínek pro život. (Wildmannová, 2005)

1.2 Sociální správa jako prostředek sociální politiky

Realizaci sociální politiky pomocí určitých nástrojů provádí soustava orgánů nazývajících se sociální správa. Nástroje a techniky pro realizaci sociální politiky mají formu sociálních dávek a sociálních služeb.

System sociální správy lze rozčlenit podle:

- vlastníka – na státní a soukromé,
- ekonomické povahy – na ziskové a neziskové,
- typu cílové skupiny – na občanské a zaměstnanecké,
- oboru – na zdravotnictví (např. zdravotní pojištění), sociální zabezpečení (např. zdravotní pojištění), vzdělání (např. stipendia) a práce či zaměstnání

1.3 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení je součástí sociální politiky a jejich vztah lze vyvodit zejména při řešení dopadů sociálních skutečností. Sociální zabezpečení představuje činnosti přispívající k zajištění a udržení stavu sociálního bezpečí.

Mezi hlavní nástroje sociálního zabezpečení patří:

- sociální zaopatření či podpora (zaopatřovací dávky poskytované v zákonem stanovených případech),
- sociální pomoc (dávky poskytované ve stavu nouze) ,
- sociální pojištění (důchodové, nemocenské, v nezaměstnanosti) – povinné pojištění. (Francová, 2008)

1.3.1 Státní zaopatření a sociální solidarita

Podstatou státního zaopatření je financování výdajů sociálního zabezpečení ze zdrojů státního rozpočtu. System SSP patří do systému státního zaopatření, postaveného na principu sociální solidarity a plného financování ze státního rozpočtu. (Vostatek, 1996)

Sociální solidarita neboli vzájemná podpora „souvisí především s utvářením a rozdělováním životních podmínek a prostředků jedinců a sociálních skupin (zejména rodin) v zájmu naplňování ideje sociální spravedlnosti. Je výrazem toho, že člověk je sociální bytost. Sociální solidarita je výrazem lidského porozumění a pospolitosti, vzájemné soudržnosti, ale také i příslušné odpovědnosti.“ (Krebs, 2007, s. 32 – 33)

2 SYSTÉM STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

Původ současně poskytovaných dávek SSP lze nalézt v mnoha jiných sociálních systémech. Z těchto sociálních systémů byly dávky původně poskytovány a následně transformovány do systému SSP existujícího nyní. Dřívější legislativní úprava byla nepřehledná a zdaleka se nepřibližovala potřebám společnosti. Začátkem 90. let prošly sociální systémy řadou změn s úmyslem zjednodušit transformaci na systém SSP. Účelem transformace bylo:

- ucelení systému dávek vyplácených rodinám s dětmi (např. přídavek na dítě byl původně poskytován ze systému dávek nemocenského pojištění),
- nalézt nová východiska doposud neřešených sociálních problémů,
- nově zformovat principy a podmínky nároku jednotlivých dávek. (Průša, 2004)

Současně se změnou konstrukce dávek nastala i další podstatná změna, která se ovšem netýkala úpravy dávek samotných, nýbrž změnou jejich plátce. Ještě před vznikem systému SSP byly dávky vypláceny zaměstnavatelskými subjekty a okresními správami sociálního zabezpečení. Postupem času docházelo k velkému nárůstu zaměstnavatelských subjektů a systém se stával obtížně kontrolovatelný. Z toho důvodu byl přechod vyplácení dávek na státní orgány krokem, který dokázal občanům zaručit včasnou výplatu dávek. Vznikem těchto útvarů došlo ke zvýšení sociální jistoty všech občanů. (Krebs, 2002)

2.1 Charakteristika systému státní sociální podpory

Vznik systému SSP je datován od roku 1995. Konkrétně vznikl 1. října 1995, kdy nabyly právní moci dávky poskytované bez ohledu na výši příjmu a v roce následujícím, tedy od 1. ledna 1996, byl již zákon vydán v úplném znění. (Břeská, 2003)

Po zavedení systému SSP do praxe lze říci, že výše stanovené požadavky na vytváření systému byly ve velké míře naplněny a systém SSP od doby svého vzniku zastává a plní účel, za kterým byl zaveden.

Základem pro výpočet výše nároku u většiny typů dávek je životní minimum a jeho násobky odvíjející se od hodnoty koeficientu. Obecně lze vyvodit, že systém SSP je postaven na pevném základě životního minima, který zajišťuje dodržení principu sociální spravedlnosti. Z důvodu pravidelné valorizace životního minima dochází úměrně k postupné valorizaci dávek SSP.

Zohledňují se nejen příjmy rodiny, ale přihlíží se zejména na nepříznivé sociální situace, ve kterých se rodina může ocitnout (např. zdravotní tělesné postižení dítěte nebo některého z rodičů apod.). (Krebs, 2002)

Systém SSP byl vytvořen především za účelem pomoci rodinám s nezaopatřenými dětmi. Je zaměřen na financování části nákladů rodin s nižšími příjmy. Osobám spadajícím do tohoto systému plynou peněžité dávky, jež jsou financovány ze státního rozpočtu, převážně ze zdrojů vzniklých zdaněním.

Od doby svého vzniku prodělal systém SSP mnoho legislativních úprav. Systém SSP se řídí zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Aktuálně je vypláceno celkem šest druhů dávek SSP, kterými jsou přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné, rodičovský příspěvek, dávky pěstounské péče a pohřebné. (MPSV, 2012)

2.2 Orgány státní sociální podpory

Jak již bylo zmíněno, z důvodu zaručení včasného čerpání dávek, byla výplata dávek převedena na státní orgány.

Řízení o nároku na dávku je započato dnem podání žádosti na příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce ČR. Rozhodnutí o nároku na dávku mají v kompetenci právě tyto krajské pobočky. V současnosti zastávají pro občany velmi významnou úlohu Úřady práce ČR, které v případě prokázání nároku výše uvedené peněžité dávky vyplácejí. Jednotlivé Úřady práce ČR jsou pod dohledem jejich krajských poboček. Nejvýše postaveným orgánem systému SSP, na který se lze odvolat je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV).

MPSV zřídilo tzv. „zelenou linku“ zastávající roli hlasového informačního centra. Tato telefonická linka je k dispozici zdarma 24 hodin denně pro občany ČR, kterým poskytuje požadované informace o dávkách SSP.

POZN. Na funkci Úřadů práce ČR v roce 2012 zapůsobila sociální reforma, která znamenala mnoho změn. Jednou pro žadatele velmi pozitivní změnou bylo sjednocení výplatního místa nepojistných sociálních dávek na Úřady práce ČR. Toto sjednocení dávkových agend umožnilo klientům dostupnější čerpání na jednotném místě a státním orgánům zjednodušilo přístupnost dat. (MPSV, 2012)

3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

3.1 Nezaopatřené dítě

Za nezaopatřené dítě je považováno dítě do doby skončení povinné školní docházky bez ohledu na ostatní skutečnosti, jako je zdravotní stav dítěte, věk dítěte apod. Po dokončení povinné školní docházky lze za nezaopatřené dítě dále považovat dítě splňující podmínky dané legislativou, nejdéle však do dosažení 26 let věku.

První možnou podmínkou je soustavná příprava na budoucí povolání (studium na středních a vysokých školách v ČR s výjimkou např. dálkového studia). Druhou možností, kdy lze dítě považovat za nezaopatřené i po dokončení povinné školní docházky, je existence nepříznivého zdravotního stavu, který brání přípravě na budoucí povolání či provozování výdělečné činnosti.

Za nezaopatřené dítě se dále považuje osoba po skončení povinné školní docházky do doby dosažení 18 let věku, vedená na krajské pobočce Úřadu práce ČR, jakožto uchazeč o zaměstnání, který nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti či na podporu při rekvalifikaci. (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, § 11)

3.2 Okruh oprávněných osob

Nárok na dávky SSP mají pouze fyzické osoby (dále jen FO) s trvalým pobytem na území ČR. V některých případech nárok na dávku vzniká i u cizinců majících na území ČR bydliště (více v § 3 odst. 2). Výjimečně může MPSV na základě odůvodnění prominout FO podmínku trvalého pobytu na území ČR. (zákon č. 117/1995 Sb., § 11)

3.3 Rozhodný příjem za rozhodné období

Příjem rozhodný pro přiznání dávky je důležitý v souvislosti s testovanými dávkami SSP, tedy poskytovanými v závislosti na výši příjmů (viz. dále).

„Sleduje se rozhodný příjem oprávněné osoby a společně s ní posuzované osoby (rodina). Rozhodný příjem se stanoví jako měsíční průměrný příjem společně posuzovaných osob připadající na rozhodné období.“ (Tomeš, 2009) Tento měsíční průměr příjmů rodiny je dán součtem jednotlivých měsíčních průměrů příjmů oprávněné osoby a osob k ní společně posuzovaných. Výčet konkrétních příjmů rodiny, které se do rozhodného příjmu započítávají, je dán zákonem o státní sociální podpoře v § 5. (Tomeš, 2009)

Rozhodné období představuje časový úsek, za který je zjišťován rozhodný příjem, podle kterého se následně rozhoduje o nároku na dávku. Zjednodušeně lze říci, že v případě příspěvku na bydlení a porodného je rozhodným obdobím kalendářní čtvrtletí, ovšem v případě přídatku na dítě se za rozhodné období považuje kalendářní rok (pozn. bližší popis u jednotlivých typů dávek). (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, § 6)

3.4 Společně posuzované osoby (rodina)

- Manželé, popř. registrovaní partneři
- Rodiče a děti nezletilé nezaopatřené
- Rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé zaopatřené v případě, že tyto děti společně s rodiči užívají byt a zároveň nejsou posuzovány společně s jinými osobami
- Kterékoliv jiné osoby užívající společně jeden byt, pokud písemně neprohlásí skutečnost, že spolu trvale nežijí a společně nehradí náklady na své potřeby

POZN. Rodiči jsou rovněž osoby, kterým bylo nezletilé nezaopatřené dítě svěřeno do náhradní péče. V případě, že se osoby zdržují mimo byt z důvodu zdravotního, pracovního či přípravy na budoucí povolání, jsou i přesto osobami společně posuzovanými. (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, § 7)

3.5 Životní minimum

Už z názvu životního minima vyplývá, že se jedná o minimální peněžní částku určenou ke krytí základních životních potřeb. Přesná definice popisuje životní minimum dosti podobně, a to jako „minimální společensky uznanou hranici peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.“ (MPSV, 2012, Životní a existenční minimum od 1. ledna 2012)

Vláda ČR má pravomoc valorizace (zvyšování) částek životního a existenčního minima vždy od 1. ledna. Ke zvýšení může dojít na základě sledovaného vývoje spotřebitelských cen, pouze pokud nárůst na výživu a na ostatní základní osobní potřeby převyšší za rozhodné období hranici 5 %. Nastanou-li mimořádné okolnosti, je vláda oprávněna zvýšit částky životního a existenčního minima i mimo termín pravidelné valorizace.

Hlavní využití životního minima spočívá zejména v posuzování nároku na dávku porodného a přídatku na dítě. Další využití lze nalézt při výpočtu dávek pěstounské péče (bližší popis v kapitole dávky pěstounské péče). (MPSV, 2012)

Právní úprava je popsána zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a konkrétní částky platné k 1.1.2012 jsou dány nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního a existenčního minima.

Životní minimum domácnosti je tvořeno součtem částek životního minima jednotlivých členů domácnosti (viz. Tab. č. 1.).

Tab. č. 1: Částky životního minima pro rok 2012 (v Kč za měsíc)

Člen domácnosti	Výše životního minima v Kč za měsíc
Jednotlivec	3 410
První osoba v domácnosti	3 140
Druhá a další osoba v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 830
Nezaopatřené dítě ve věku:	
• do 6 let	1 740
• 6 až 15 let	2 140
• 15 až 26 let	2 450

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV a nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního a existenčního minima, 2012

4 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

System SSP se od 1.1.2012 skládá celkem z šesti druhů dávek (viz. Příloha A). Z toho tři jsou poskytovány v závislosti na výši příjmů, zbylé tři výši příjmů nezohledňují, musejí však splňovat ostatní podmínky dané legislativou.

Sociální příplatek, vyplácený do roku 2011, byl zcela zrušen a rodičovský příspěvek pod vlivem „Sociální reformy 2012“ prodělal výrazné změny (blíže v části 4.2.1. Rodičovský příspěvek a změny způsobené sociální reformou 2012).

Celá kapitola charakterizuje současný legislativně popsaný stav systému SSP platný od 1.1.2012. Čerpá ze zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a internetových stránek MPSV (2012). O dávky se žádá prostřednictvím tiskopisů předepsaných MPSV. „Nárok na výplatu dávek SSP zaniká po uplynutí 3 měsíců ode dne, za který dávka náleží. U dávek jednorázových (porodné, pohřebné, příspěvek na převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla) zaniká nárok uplynutím 1 roku od vzniku nároku na dávku.“ (MPSV, 2012)

4.1 Dávky poskytované v závislosti na výši příjmů (dávky testované)

4.1.1 Přídavek na dítě

Základní a zároveň dlouhodobou dávku SSP představuje přídavek na dítě. Tento přídavek je určen rodinám s dětmi, jimž má pomoci krýt náklady spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí.

S nárokem na tento přídavek souvisí pojem rozhodný příjem v rozhodném období. Nárok na dávku má pouze *rodič nezaopatřeného dítěte, žijícího v rodině, jejíž rozhodný příjem je nižší než 2,4násobek částky životního minima rodiny.*

V případě přídavku na dítě se za rozhodné období považuje kalendářní rok, který předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. října do 30. září následujícího kalendářního roku, za který je dle § 51 nutno ještě před jeho započítáním prokázat rozhodný příjem. Zjednodušeně to znamená, že pokud se jedná o nárok na dávku pro období od 1. října 2011 do 30. září 2012, prokazuje se rozhodný příjem za rozhodné období, kterým je v našem případě kalendářní rok 2010. (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře)

Výši vypláceného přídavku lze rozdělit do tří kategorií podle věku nezaopatřeného dítěte. (viz. Tab. č. 2)

Tab. č. 2: Výše přídatku na dítě v závislosti na věku nezaopatřeného dítěte

Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše přídatku na dítě v Kč měsíčně
do 6 let	500
od 6 do 15 let	610
od 15 do 26 let	700

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

Tab. č. 3: Hranice rozhodného příjmu úplných rodin podle počtu nezaopatřených dětí

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Životní minimum rodiny	Hranice rozhodného příjmu v Kč měsíčně pro nárok na přídatek na dítě (2,4násobek životního minima rodiny)
jedno do 6 let	7 710	18 504
dvě 5, 8 let	9 850	23 640
tři 5, 8, 12 let	11 990	28 776
čtyři 5, 8, 12, 16 let	14 440	34 656

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

4.1.2 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení je dávkou přispívající nízkopříjmovým rodinám či jednotlivcům k úhradě nákladů na bydlení. Dávka není podmíněna skutečností mít v rodině dítě.

Jelikož se jedná o dávku spadající do kategorie dávek poskytovaných v závislosti na výši příjmů, je zcela jasné, že ani v tomto případě se bez testování výše příjmů neobejdeme. Testovány budou příjmy rodiny, popř. jednotlivce za rozhodné období, ve kterých je narozdíl od dávky porodného zahrnut také rodičovský příspěvek a přídatek na dítě.

V případě příspěvku na bydlení je rozhodným obdobím kalendářní čtvrtletí, které předchází kalendářnímu čtvrtletí, ke kterému se nárok na výplatu dávky uplatňuje.

Nárok na příspěvek na bydlení má pouze vlastník nebo nájemce bytu, který má v daném bytě nahlášen trvalý pobyt za předpokladu splnění následujících podmínek:

- 30% (v Praze 35%) rozhodných příjmů rodiny nestačí na pokrytí nákladů na bydlení
- 30% (v Praze 35%) rozhodných příjmů rodiny je nižších než příslušné normativní náklady stanovené zákonem

Splňuje-li podmínky nároku více osob najednou, příspěvek může být přiznán pouze jedné z nich, a to té, která byla zvolena na základě vzájemné dohody všech těchto osob. Nedohodnou-li se, případ přebírá krajská pobočka Úřadu práce ČR a ta samostatně rozhodne o tom, které z nárokujících osob bude dávka přiznána.

V souvislosti s výše zmíněnými podmínkami nároku vznikla otázka, jak zjistit výši nákladů na bydlení a výši normativních nákladů na bydlení.

První neznámou představují náklady na bydlení, které u všech typů bytů zahrnují náklady na energie, odpady, centrální vytápění, vodné a stočné. Dále se do nákladů na bydlení u nájemních bytů připočítává nájemné a náklady za plnění poskytované v souvislosti s užíváním bytu. Jedná-li se o byt družstevní či byt vlastníků, přičítáme náklady srovnatelné, jež jsou vyčísleny v zákoně o SSP následujícím způsobem:

Tab. č. 4: Výše srovnatelných nákladů u družstevních bytů a bytů vlastníků

Počet osob v rodině	Kč za kalendářní měsíc
1	666
2	911
3	1 192
4 a více	1 472

Zdroj: vlastní zpracování, zákon č. 117/1995 Sb.

Při uplatňování nároku na příspěvek jsou za náklady na bydlení považovány průměrné náklady, jež byly zaplacený za předchozí kalendářní čtvrtletí.

Druhou výše zmíněnou neznámou jsou normativní náklady na bydlení. Ty se stanoví, jako průměrné náklady na bydlení v závislosti na velikosti obce a počtu členů domácnosti. Stejně tak jako v předchozím případě jsou v nákladech u všech druhů bytů zahrnuty náklady na energie a služby. Dále u nájemních bytů, družstevních bytů a bytů vlastníků se navíc přičítají částky nájemného dané zákonem stanovenými tabulkami (viz. Příloha B).

4.1.3 Porodné

Cílem dávky je jednorázová výpomoc nízkopříjmovým rodinám, určená ke krytí nákladů spojených s narozením prvního dítěte v rodině.

Nárok na dávku je podmíněn nepřekročením hranice příjmů rodiny, kde *rozhodný příjem za rozhodné období musí být nižší než 2,4násobek životního minima rodiny*. V rozhodném příjmu se nevyskytuje přírůstek na dítě ani rodičovský příspěvek. Rozhodné období porodního je kalendářní čtvrtletí, které na rozdíl od příspěvku na bydlení musí předcházet kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě popř. děti narodí.

Na výplatu porodního má každá rodina nárok *pouze jednou*, a to v případě, kdy se rodině narodí první živé dítě nebo při převzetí prvního dítěte (mladší 1 roku) do náhradní trvalé péče.

Nárok na porodné má:

- žena, jestliže porodila své první živé dítě,
- žena, která současně s prvním živým dítětem porodila i další živé dítě nebo děti (např. dvojčata, trojčata, atd.),
- otec dítěte za předpokladu, že žena, která dítě porodila, zemřela, ale splnila podmínky nároku na porodné a dávka jí či jiné osobě doposud nebyla vydána,
- osoba, která převzala dítě (nepřesahující hranici jednoho roku věku) do trvalé péče nahrazující péči rodičů (POZN. taktéž se musí jednat o první dítě této osoby, popř. současně narozené děti).

Výše porodního je stanovena pevnou částkou a může nabývat pouze dvou hodnot.

Tab. č. 5: Výše porodního dle kategorie určení

Výše porodního v Kč	Kategorie určení
13 000	První živě narozené dítě
19 500	Současně narozené děti (s prvním živě narozeným dítětem se narodilo i další živé dítě popř. děti)

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

4.2 Ostatní dávky nezávislé na výši příjmů (dávky netestované)

4.2.1 Rodičovský příspěvek a změny způsobené sociální reformou 2012

Úprava platná do 31.12 2011

Na rodičovský příspěvek má nárok jeden z rodičů (otec nebo matka), který „po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině“.

(MPSV, 2012) Výše pevného měsíčního rodičovského příspěvku může nabývat pouze čtyř hodnot (Tab. č. 6).

Tab. č. 6: Výše rodičovského příspěvku platná do 31.12.2011

Typ výměry:	Měsíčně v Kč
• zvýšená	11 400
• základní	7 600
• snížená	3 800
• nižší	3 000

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

Dobu čerpání rodičovského příspěvku si rodič může zvolit, a to z variant dvou, tří nebo čtyř let. Výše měsíčního příspěvku se odvíjí od zvolené doby čerpání, a to:

- **rychlejší čerpání** (2 roky) – po peněžité pomoci v mateřství (dále jen PPM)
 - zvýšená výměra: do 24 měsíců věku dítěte
 - žádá pouze rodič mající nárok na PPM v hodnotě minimálně 380 Kč/kalendářní den
- **klasické čerpání** (3 roky) – po PPM
 - základní výměra: do 36 měsíců věku dítěte
 - žádá pouze rodič mající nárok na PPM, popř. nemocenské vázané na porod
- **pomalejší čerpání** (4 roky) – po PPM nebo lze od narození, pokud na PPM nevznikl nárok
 - základní výměra do 9 měsíců věku dítěte a poté snížená do 48 měsíců věku dítěte

O dobu čerpání rodičovského příspěvku musí rodič podat písemnou žádost. Žádost se podává na příslušný úřad SSP v podobě formuláře předepsaného MPSV. Za předpokladu, že rodič do předepsané doby nepožádá o klasické či rychlejší čerpání, je mu automaticky po 9. měsíci věku dítěte přiznán přídavek v podobě pomalejšího čerpání ve snížené výměře.

Bez ztráty nároku na příspěvek existuje možnost umístit:

- dítě (mladší 3 let) do jeslí či podobného zařízení na maximálně 5 kalendářních dnů v měsíci,
- dítě (od 3 let) do školy či podobného zařízení na maximálně 4 hodiny denně nebo 5 dní v měsíci.

Rodič má v období rodičovské dovolené možnost přivýdělků, musí ovšem zajistit, aby v době jeho nepřítomnosti o dítě pečovala jiná zletilá osoba.

V případě, že jednomu z rodičů náleží současně PPM či nemocenské vázané na porod dítěte, má rodič nárok pouze na část rodičovského příspěvku, a to v hodnotě rodičovského příspěvku sníženého o hodnotu nemocenských dávek. Z toho vyplývá, že pokud rodičovský příspěvek nepřevyší hodnotu nemocenských dávek, nebude z rodičovského příspěvku vyplaceno nic.

Úprava platná od 1.1.2012

Na rodičovský příspěvek má nárok jeden z rodičů (otec nebo matka), který „po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, nejdéle do 4 let věku dítěte“. (MPSV, 2012) Doba nároku na rodičovský příspěvek je omezena vyčerpáním tzv. *balíčku v celkové hodnotě 220 000 Kč*. Způsob a doba čerpání částky záleží zčásti na rodiči, který si částku nárokuje. (viz. dále)

Důležitou podmínkou nároku je trvalý pobyt na území ČR jak rodiče, tak i dítěte, na které je příspěvek vázán.

Pokud na nejmladší dítě je vyplácen příspěvek na péči, na rodičovský příspěvek nemůže nárok vzniknout.

Významnou proměnnou ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku představuje denní vyměřovací základ u peněžité pomoci v mateřství a nemocenského vázaného na porod či převzetí dítěte. Ke dni narození nejmladšího dítěte může nastat několik situací:

1. Lze určit 70% 30násobku denního vyměřovacího základu minimálně u jednoho z rodičů

Dojde-li k situaci, ve které lze vyměřovací základy vyčíslit u obou rodičů, uvažujeme vždy částku vyšší. Rodič má dále možnost zvolit si výši příspěvku v rámci předem stanovených omezení, různých ve dvou případech:

a. 70% 30násobku denního vyměřovacího základu nepřevyšuje částku 7 600 Kč

Výše měsíčního rodičovského příspěvku je v tomto případě omezena pouze maximální hranicí 7 600 Kč, která nesmí být překročena.

b. 70% 30násobku denního vyměřovacího základu částku 7 600 Kč převyšuje

Výše rodičovského příspěvku je omezena jak hranicí maximální, tak hranicí minimální. Může nabývat pouze hodnot v rozmezí od 7 600 Kč do 11 500 Kč měsíčně.

2. Nelze vyměřovací základ stanovit u žádného z rodičů

Jedná se o jednoznačně definovanou situaci, ve které nemá rodič možnost volby výše měsíčního příspěvku. Výše a doba příspěvku je pevně stanovena zákonem.

Rodiči náleží do konce devátého měsíce věku dítěte měsíční příspěvek v hodnotě 7 600 Kč, následně 3 800 Kč do doby dovršení 4 let věku dítěte.

Změnu výše vypláceného měsíčního příspěvku má právo provádět pouze rodič, který si daný příspěvek nárokuje. Tato změna může být provedena nejvýše jednou za tři měsíce. Dojde-li během vyplácení rodičovského příspěvku ke změně denního vyměřovacího základu, je od následujícího měsíce stanoven a vyplácen rodičovský příspěvek ve výši odpovídající nově vzniklé skutečnosti.

Od 1.1.2012 existuje nově možnost pro dítě staršího dvou let věku navštěvovat na maximálně 46 hodin měsíčně jesle, popř. mateřskou školku, aniž by nárok na rodičovský příspěvek zanikl. Rozložení počtu hodin na jednotlivé dny a týdny v měsíci je flexibilní a závisí výhradně na rodiči dítěte.

Stejně jako v roce předchozím má rodič v období rodičovské dovolené možnost přivýdělků, musí ovšem zajistit, aby v době jeho nepřítomnosti o dítě pečovala jiná zletilá osoba.

Z výše zmíněného textu o vyplácení a nároku na rodičovský příspěvek vyplývá zcela jasné znevýhodnění rodičů, kterým se narodili dvě a více dětí za dobu kratší, než jsou 4 roky. Pro zjednodušení uvažujme modelovou situaci rodiny, v níž se narodily dvě děti v období kratším 4 let. Rodič tím přichází o poměrnou část rodičovského příspěvku, kterou mohl čerpat

za období celých 4 let věku staršího dítěte. Důvodem je narození 2. dítěte, které se tak stává nejmladším v rodině a nárok na rodičovský příspěvek u staršího 1. dítěte zaniká.

4.2.2 Dávky pěstounské péče

Pěstounská péče je typ náhradní rodinné péče založený zejména na principu právní volnosti dítěte svěřeného do péče. Na rozdíl od adopce ovšem nevzniká přímý vztah „rodiče a dítěte“. Do pěstounské péče může být svěřeno dítě v případě, že se o něj vlastní rodiče nechtějí nebo nemohou starat. (Sdružení PR, 2012)

Současně s dávkou pěstounské péče může pěstoun čerpat i přídavek na dítě a rodičovský příspěvek.

Existují celkem čtyři typy dávek pěstounské péče určené ke krytí nákladů souvisejících s péčí o svěřené dítě. Těmito dávkami jsou příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek na převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla.

PŘÍSPĚVEK NA ÚHRADU POTŘEB DÍTĚTE

Nárok na dávku má nezletilé dítě svěřené do pěstounské péče, za které částku po dobu jeho nezletilosti přebírá pěstoun sám. Nárok může mít i dítě zletilé (max. do 26 let věku), za předpokladu, že je nezaopatřeným dítětem žijícím s pěstounem ve společné domácnosti. Od okamžiku dovršení zletilosti je již částka vyplácena přímo nezaopatřenému dítěti.

Výše příspěvku u nezletilého zaopatřeného dítěte je dána součinem částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40. Jedná-li se o dítě nezaopatřené, nahradí se při výpočtu koeficient hodnotou vyšší, a to 2,30. Další změna nastává v případě osob zdravotně tělesně postižených (dále jen ZTP), kde je hodnota koeficientu násobícího životní minimum stanovena třemi hodnotami zvyšujícími se podle stupně závislosti na pomoci jiné osoby (viz. Tab. č. 7).

Tab. č. 7: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v Kč měsíčně

Nezaopatřené dítě ve věku	zdravé dítě	ve stupni závislosti I	ve stupni závislosti II	ve stupni závislosti III nebo IV
	koeficient 2,30	koeficient 2,35	koeficient 2,90	koeficient 3,10
do 6 let	4 002	4 089	5 046	5 394
od 6 do 15 let	4 922	5 029	6 206	6 634
od 15 do 26 let	5 635	5 758	7 105	7 595

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

ODMĚNA PĚSTOUNA

Účelem dávky je jistým způsobem dorovnat příjmy osoby, jež se rozhodla vzít si cizí dítě do pěstounské péče. Nárok na odměnu pěstouna může pěstoun uplatňovat do doby dovršení zletilosti dítěte a poté pouze v době, kdy dítě svěřené do pěstounské péče má současně nárok pobírat příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Nárok na odměnu pěstouna má též pěstoun v případě, že dítě mu svěřené do pěstounské péče nemá nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte z důvodu požívání důchodu z důchodového pojištění stejné nebo vyšší než hodnota příspěvku.

Výše dávky za kalendářní měsíc odpovídá hodnotě životního minima jednotlivce za každé dítě svěřené do pěstounské péče.

Existuje kategorie zvláštních případů, do kterých se řadí buď pěstoun pečující o alespoň tři svěřené děti, nebo pěstoun pečující o alespoň jedno svěřené dítě, jež je závislé na pomoci jiné osoby (ve stupni závislosti II, III a IV). Odměna pěstouna činí za kalendářní měsíc ve zvláštních případech 5,5násobek životního minima jednotlivce. Je-li počet dětí v pěstounské péči vyšší než tři, pak se za každé další dítě převyšující tuto hranici koeficient násobku životního minima zvyšuje o 0,5. Za předpokladu každého dalšího svěřeného dítěte se stupněm závislosti II, III a IV se koeficient taktéž zvyšuje, ovšem o hodnotu 0,75 násobku životního minima. Nárok na odměnu pěstouna ve zvláštních případech má pěstoun pouze za předpokladu, že nebyl po celý kalendářní měsíc výdělečně činný. Odměna pěstouna je posuzována jako plat z důvodu vázanosti na zdravotní pojištění, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Tab. č. 8: Výše odměny pěstouna v Kč měsíčně podle počtu dětí

Počet dětí v pěstounské péči	Výše odměny pěstouna v Kč měsíčně
1	3 410
2	6 820
3 nebo 1 závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II, III, IV	18 755
4	20 460

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

PŘÍSPĚVEK NA PŘEVZETÍ DÍTĚTE

Příspěvek je určen k dofinancování nákladů spojených s příchodem nově svěřeného dítěte do náhradní rodinné péče. Nárok na příspěvek na převzaté dítě náleží pěstounovi pouze jednou, a to ve formě jednorázové pevné peněžní částky odstupňované podle věku dítěte.

Tab. č. 9: Výše příspěvku na převzetí dítěte podle věku dítěte

Věk dítěte	Příspěvek při převzetí dítěte v Kč
do 6 let	8 000
6-15 let	9 000
15 - 26 let	10 000

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

PŘÍSPĚVEK NA ZAKOUPENÍ MOTOROVÉHO VOZIDLA

Jedná se o dávku určenou pěstounovi, který pečuje minimálně o čtyři děti svěřené mu do pěstounské péče. Důležitou podmínkou nároku je nevyužívání příslušného osobního vozidla pěstounem k účelům souvisejícím s výdělečnou činností. Výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla je poskytována v hodnotě 70% z pořizovací ceny vozidla, maximální možná výše příspěvku ovšem činí 100 000 Kč. Nastane-li do pěti let od doby přidělení příspěvku změna (např. prodej vozu, využívání vozu k výdělečné činnosti, nevykonávání pěstounské péče), je pěstoun povinen vrátit poměrnou částku dříve vyplaceného příspěvku na zakoupení motorového vozidla.

4.2.3 Pohřebné

Jedná se o jednorázovou dávku, jejímž účelem je přispět ke krytí nákladů spojených s vypravením pohřbu. Samotná dávka plyne osobě, která pohřeb vypravila v souvislosti s úmrtím nezaopatřeného dítěte, nebo osoby, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. Důležitou podmínkou pro přiznání dávky je fakt, že zemřelá osoba (nevztahuje se na mrtvě narozené dítě) měla v den úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Pokud podmínky nároku na pohřebné splňuje více osob, pak tato dávka náleží pouze jedné z nich, a to té, která jako první uplatní na dávku nárok.

Pohřebné je stanoveno pevnou částkou vyplácenou jednorázově ve výši 5 000 Kč.

5 VÝVOJ VYPLACENÝCH DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY A FAKTORY JEJ OVLIVŇUJÍCÍ

Cílem této části práce je prakticky prezentovat tendence vývoje sociálních příjmů domácností (resp. vývoje čerpání dávek SSP). Smyslem je nejprve nalézt a popsat faktory ovlivňující tento vývoj a následně na základě vzájemných souvislostí interpretovat důvody možných výkyvů vývoje vyplacených dávek. Příslušná data jsou graficky znázorněna a popsána. Pozornost je soustředěna především na změny, ke kterým došlo v období mezi lety 1995 a 2010. Rozmezí let zmíněných v jednotlivých částech této kapitoly je vybráno z důvodu omezené dostupnosti dat poskytovaných Českým statistickým úřadem (dále jen ČSÚ).

Zákon č. 117/1995 Sb., o SSP, upravující podmínky nároku na konkrétní typy dávek, prošel od doby svého vzniku několika novelizacemi. Některé dávky byly upraveny, jiné zrušeny, popř. nové zavedeny. Mezi nejvýznamnější faktory působící na množství státem vydaných finančních prostředků (výdajů státního rozpočtu) na čerpané dávky SSP patří legislativní změny podmínek nároku na dávky, mnohé makroekonomické veličiny, výše částek životního minima a některé demografické ukazatele.

Vyšší porodné spolu se zvýšením rodičovského příspěvku jsou prostředky státu, které mají lidi motivovat k rodičovství a zajistit jim finanční jistotu související s péčí o dítě. Vazba porodnosti a porodného představuje interakci, kdy zvyšující se porodné způsobuje nárůst porodnosti a to celé je doprovázeno nárůstem výdajů na dávky porodného a rodičovského příspěvku. (Demografie, 2012)

5.1 Vliv makroekonomických veličin

Vývoj vyplacených dávek SSP je bezesporu ovlivněn nejen legislativou, nýbrž i řadou makroekonomických veličin. Znalost ekonomického prostředí (popř. ekonomické situace) ČR napomáhá nejen k rozpoznání dalších možných příčin výkyvů ve vývoji vyplacených dávek, ale také k odhadnutí budoucích hodnot. V tabulce č. 10 jsou zobrazeny základní ekonomické ukazatele s možným vlivem na množství vyplacených dávek SSP.

Z tabulky níže je patrné, že ČR si v příslušném období drží relativně stabilní míru růstu reálného HDP s výjimkou let 1997, 1998 a 2009, kdy došlo k poklesu. Za povšimnutí stojí též míra inflace, která do roku 1998 dosahovala poměrně vyšších hodnot pohybujících se kolem 8 až 10 %. V následujících letech vlivem protiinflační politiky došlo ke snížení

a ustálení míry inflace, což bylo doprovázeno nárůstem nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti se od roku 1999 po většinu nadcházejícího období pohybovala převážně v rozmezí 6 až 8 %. Na pozitivní růst ekonomiky reagovaly také mzdy, které po celé sledované období rovnoměrně rostly. (ČSÚ, 2012)

Tab. č. 10: Vývoj základních ekonomických ukazatelů

	Míra inflace ¹ v %	Míra růstu reál. HDP v %	Míra nezaměstnanosti v %	Průměrná hrubá měsíční mzda (nominální v Kč)
1995	9,1	-	4,0	8 307
1996	8,8	4,0	3,9	9 825
1997	8,5	-0,7	4,8	10 802
1998	10,7	-0,8	6,5	11 801
1999	2,1	1,3	8,7	12 797
2000	3,9	3,6	8,8	13 614
2001	4,7	2,5	8,1	14 378
2002	1,8	1,9	7,3	15 524
2003	0,1	3,6	7,8	16 430
2004	2,8	4,5	8,3	17 466
2005	1,9	6,3	7,9	18 344
2006	2,5	6,8	7,1	19 546
2007	2,8	6,1	5,3	20 957
2008	6,3	2,5	4,4	22 691
2009	1,0	-4,1	6,7	23 488
2010	1,5	2,4	7,3	23 951

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, 2012

5.2 Vliv výše životního minima

Jak již bylo zmíněno dříve, životní minimum je základním parametrem pro výpočet většiny typů dávek. Výše dávky se zpravidla stanoví jako součin životního minima a zákonem stanoveného koeficientu. Pravidelná valorizace částek životního minima způsobuje automatické zvyšování dávek SSP. Právě z tohoto důvodu hodnoty životního minima působí na výši čerpaných dávek a stávají se tak další, vývoj přímo ovlivňující veličinou.

V tabulkách. č. 11 a 12 je patrný rozdíl. První ze zmíněných tabulek prezentuje podobu životního minima do roku 2006. Konstrukce těchto dávek je po celé období 1995 až 2006 neměnná. Během tohoto období prošly úpravami pouze částky životního minima za účelem srovnatelnosti s růstem tržních cen.

¹ Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen popisující procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12-ti předchozích měsíců.

Roku 2006 dochází k razantní změně způsobené přijetím zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, který nabývá platnost od 1.1.2007 (viz. Tab. č. 12). Zákon je přijat za účelem přiblížení se trendům Evropského společenství. Oproti předchozí právní úpravě se nový zákon odprostil od společných nákladů na domácnost a změnil se okruh společně posuzovaných osob na osoby společně sdílející jeden byt. Nová konstrukce životního minima se odvíjí pouze od počtu členů domácnosti. V době od vzniku nové konstrukce dávek až do roku 2011 nebyly hodnoty částek životního minima valorizovány. Pro názornost je zkoumané období prodlouženo až do roku 2012, kdy došlo k navýšení částek na základě nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního a existenčního minima. Prostřednictvím valorizace životního minima automaticky dochází k navýšení jednotlivých dávek SSP a předpokládá se značný nárůst výdajů na dávky SSP.

Tab. č. 11: Vývoj částek životního minima v období 1995 až 2006

Osoba, domácnost	od 1.1. 1995	od 1.1. 1996	od 1.10. 1996	od 1.7. 1997	od 1.4. 1998	od 1.4. 2000	od 1.10. 2001	od 1.1. 2005	od 1.1. 2006
Částka k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb									
Děti do 6 let	1 230	1 320	1 410	1 480	1 560	1 600	1 690	1 720	1 750
od 6 do 10 let	1 360	1 460	1 560	1 640	1 730	1 780	1 890	1 920	1 950
od 10 do 15 let	1 620	1 730	1 850	1 940	2 050	2 110	2 230	2 270	2 310
od 15 do 26 let (nezaopatř.)	1 780	1 900	2 030	2 130	2 250	2 310	2 450	2 490	2 530
Ostatní občané	1 680	1 800	1 920	2 020	2 130	2 190	2 320	2 360	2 400
Částka k zajištění nezbytných nákladů na domácnost									
Domácnost s 1 osobou	760	860	970	1 020	1 300	1 580	1 780	1 940	2 020
se 2 osobami	1 000	1 130	1 270	1 330	1 700	2 060	2 320	2 530	2 630
se 3 nebo 4 osob.	1 240	1 400	1 570	1 650	2 110	2 560	2 880	3 140	3 260
s 5 nebo více osob.	1 400	1 580	1 770	1 860	2 370	2 870	3 230	3 520	3 660

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, 2012

Tab. č. 12: Vývoj částek životního minima v období 2007 až 2012

Člen domácnosti	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Jednotlivec	3 126	3 126	3 126	3 126	3 126	3 410
První osoba v domácnosti	2 880	2 880	2 880	2 880	2 880	3 140
Druhá a další osoba v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 830
Nezaopatřené dítě ve věku:						
do 6 let	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 740
6 až 15 let	1 960	1 960	1 960	1 960	1 960	2 140
15 až 26 let	2 250	2 250	2 250	2 250	2 250	2 450

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, 2012

5.3 Vliv demografie

Na množství vyplacených dávek se podílí též demografie zabývající se populačním vývojem. Zde je třeba vyzdvihnout dvě pro tuto část analýzy podstatné veličiny, jimiž jsou porodnost a úmrtnost, které ovlivňují převážně množství vyplacených dávek porodného, rodičovského příspěvku a pohřebného. U ostatních dávek se vliv těchto faktorů téměř neprojeví. Jelikož dávky porodného a pohřebného nemají ve struktuře výdajů na dávky SSP příliš velké procentní zastoupení, nebudou mít patřičný vliv na celkové výdaje. Rodičovský příspěvek má ovšem oproti nim ve struktuře dávek výrazné zastoupení (viz. dále).

Hrubá míra úmrtnosti se po celé sledované období stabilně pohybuje mezi hodnotami 10 až 11 (viz. Tab. č. 14). Tyto hodnoty tedy nezpůsobují pokles výdajů na vyplacené dávky pohřebného v letech 2008 a 2009, jak naznačuje graf č. 1. Důvodem poklesu je sociální reforma 2008 a s ní spojené zúžení počtu příjemců dávek. Před rokem 2008 měla na dávku pohřebného nárok osoba, která vypravila pohřeb osobě, jež měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR, nebo byl-li pohřeb vypraven v ČR. Oproti tomu od 1.1.2008 se musí jednat o pohřeb, který byl vypraven rodiči nezaopatřeného dítěte nebo nezaopatřenému dítěti. (Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů)

Hrubá míra porodnosti po celé období rovnoměrně rostla. Stejným směrem na to reagovaly i výdaje na porodné. Větší nárůst zaznamenaly výdaje v roce 2006, kdy od 1.4.2006 došlo ke zvýšení částek porodného v některých případech o více než dvojnásobek. (viz. Tab. č. 13) Následující rok došlo také ke zvýšení částek porodného, ovšem už ne v takové míře. Pokles výdajů v roce 2008 byl stejně jako u pohřebného důsledkem sociální reformy 2008 znamenající drsné škrty a s nimi související snížení částek porodného.

Tab. č. 13: Změna výše porodného od 1.4.2006

Počet narozených dětí	do 31. 3. 2006 (v Kč)	od 1. 4. 2006 (v Kč)
1	8 600	17 500
2	20 640	52 500
3	51 600	78 750
4	68 800	105 000
5	86 500	131 250

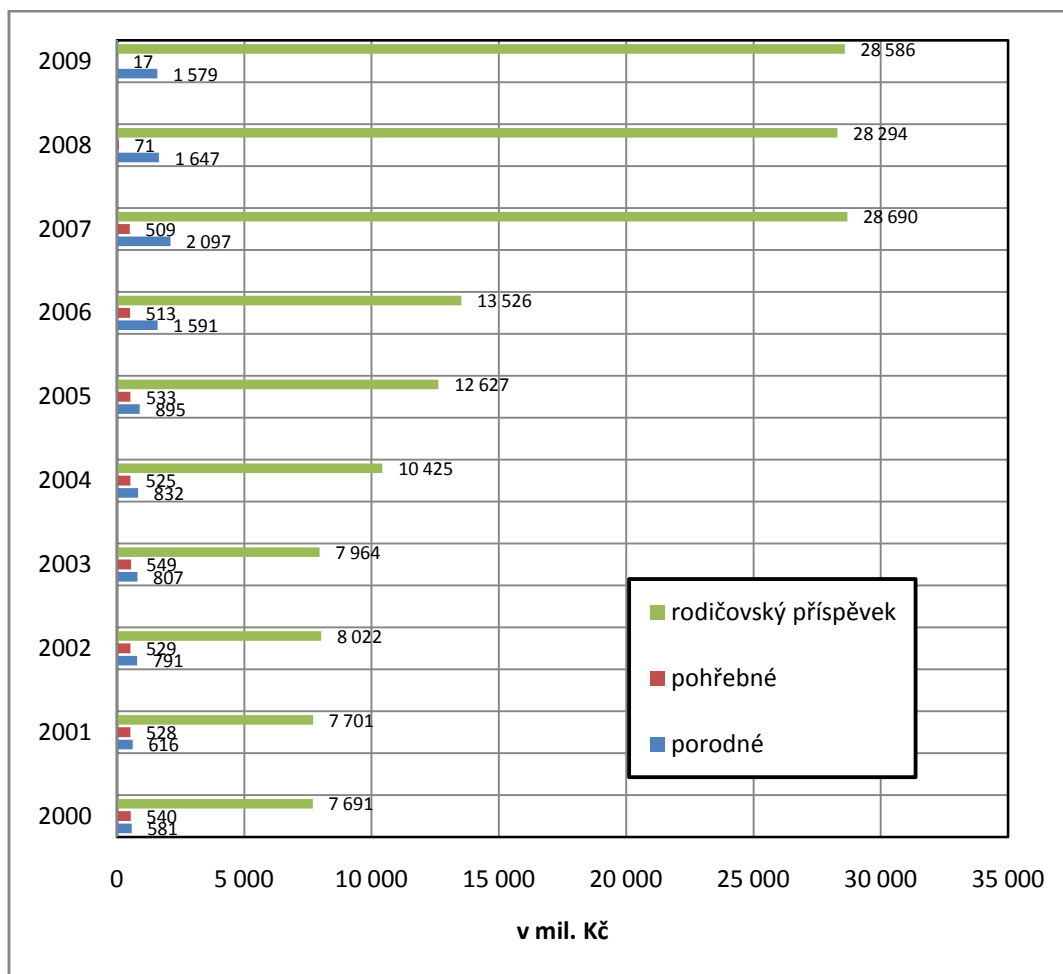
Zdroj: vlastní zpracování, Měsíc, 2012

Tab. č. 14: Vývoj hrubé míry porodnosti a úmrtnosti v období 2000 až 2009

	Hrubá míra porodnosti ²	Hrubá míra úmrtnosti ³
2000	8,8	10,6
2001	8,9	10,5
2002	9,1	10,6
2003	9,2	10,9
2004	9,6	10,5
2005	10,0	10,5
2006	10,3	10,2
2007	11,1	10,1
2008	11,5	10,1
2009	11,3	10,2

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, 2012

Graf č. 1: Vývoj vyplacených dávek rodičovského příspěvku, pohřebného a porodného

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, 2012

² Počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel.³ Počet zemřelých připadajících na 1 000 obyvatel.

5.4 Zhodnocení vývoje celkem vyplacených dávek státní sociální podpory

Celkové výdaje na dávky SSP měly od doby svého vzniku mírně rostoucí charakter (viz. Graf č. 2). Tento trend byl narušen až v roce 2007, kdy došlo k výraznému nárůstu výdajů o přibližně 14,5 mld. Kč. Tento nárůst je spojen s odsouhlasením předvolebních sociálních balíčků na jaře roku 2006, což způsobilo razantní nárůst mandatorních výdajů⁴. Se zvyšujícími se mandatorními výdaji dochází k prohlubování deficitu státního rozpočtu. Vzhledem k takovému skokovému nárůstu mandatorních výdajů a s ním spojeného zadlužování, musela ČR přistoupit k opatřením prostřednictvím přijetí tříetapové reformy veřejných financí. Hlavním cílem reformy bylo snížení deficitu státního rozpočtu a zastavení zadlužování, které by mohlo poškodit nejen současnou, ale také budoucí generaci.

Pokles výdajů na dávky SSP v roce 2008 o zhruba 6,6 mld. Kč signalizuje pozitivní výsledky reformy veřejných rozpočtů. Na tomto celkovém snížení stojí za povšimnutí podíl poklesu výdajů u přídatku na dítě, který činí přibližně 4 mld. Kč, což jsou téměř dvě třetiny. Došlo k zúžení počtu příjemců dávek v případě sociálního příplatku, přídatku na dítě a pohřebního. Některé dávky byly zrušeny („pastelkovné“⁵, příspěvek na zvýšené životní náklady⁶), jiné sníženy (porodné). Dalším opatřením bylo zrušení povinné valorizace životního minima a zrušení automatické valorizace dávek SSP a pomoci v hmotné nouzi. Bez přijetí těchto opatření se v dalších letech předpokládal další výrazný nárůst výdajů na dávky SSP. Mandatorní výdaje by dále převýšily hodnotu příjmů státního rozpočtu, který by tak nestačil na jejich financování. (MPSV, 2012)

Ačkoliv bylo dosaženo žádoucích výsledků, v důsledku opatření byly znevýhodněny rodiny s nízkými pracovními příjmy. Oproti tomu rodiny bez jakýchkoliv pracovních příjmů, jejichž příjem plyne pouze ze zdrojů sociálních dávek (sociální příjmy), na těchto změnách víceméně netratiley. ČR tímto podnikla kroky, kterými podpořila rodiny s nepracovními příjmy a demotivovala je k práci.

Na grafu č. 2 je zobrazen podíl výdajů přídatku na dítě na celkových výdajích na dávky SSP. Největší podíl celkových výdajů představují přídatky na dítě, dříve existující sociální příplatek a rodičovský příspěvek. Přídatky na dítě držel dlouhou dobu prvenství

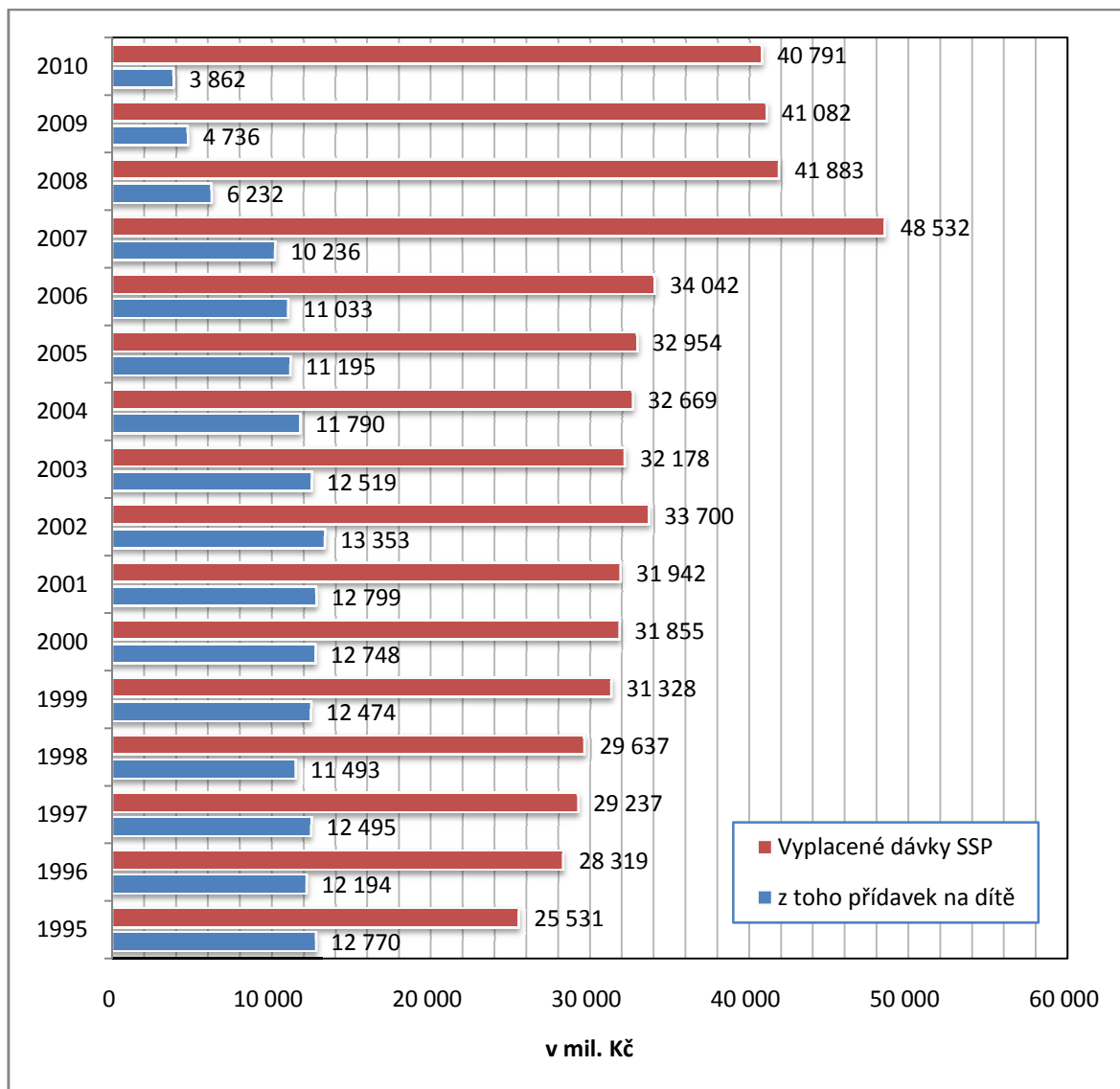
⁴ Mandatorní výdaje jsou tzv. „výdaje přikázané“, které se musí platit a nelze je při plánování státního rozpočtu jakkoliv ovlivnit. Mezi mandatorní výdaje patří dávky sociálního zabezpečení, nemocenské, důchody atd.

⁵ Příspěvek na školní pomůcky s účinností od 1.6.2006 do 31.12.2007

⁶ Příspěvek osobám používajícím trvale ortopedické, kompenzační nebo jiné pomůcky na zvýšené výdaje související s jejich používáním. Zrušen 1. 1. 2008.

v této kategorii. V průběhu let jej ovšem předstihl rodičovský příspěvek, který v roce 2010 tvořil téměř tři čtvrtiny celkem vyplacených dávek SSP. (viz. Analýza struktury dávek v příloze A)

Graf č. 2: Vyplacené dávky SSP v ČR v letech 1995 až 2010

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, 2012

6 ANALÝZA VÝPOČTU DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY NA KONKRÉTNÍCH TYPECH RODIN

Tato kapitola je věnována analýze výpočtu nejdůležitějších dávek SSP, tvořících největší podíl mandatorních výdajů státního rozpočtu. Těmito dávkami jsou přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, sociální příplatek a příspěvek na bydlení. Výpočty dávek jsou porovnány ve vybraných letech na třech typech rodin (úplné rodiny, neúplné rodiny a jednotlivce). Na modelech dochází k výpočtu životního minima rodiny a konkrétní výše vybraných dávek. Dále jsou analyzovány sociální a pracovní příjmy rodin. Ty jsou prezentovány prostřednictvím grafů a porovnány v témže časovém období. Porovnávaná období jsou záměrně vybrána tak, aby vystihovala nejvýznamnější změny ve vývoji dávek SSP. Pozornost je soustředěna také na období, ve kterých došlo ke změnám částek životního minima.

6.1 Vývoj částek minimální mzdy

Znalost výše minimální mzdy pro jednotlivá období je potřebná pro výpočet dávek níže popsanych modelů rodin. V každé z rodin figuruje jedna osoba, která minimální mzdu čerpá od svého zaměstnavatele. Částka minimální mzdy se tak pro příslušná období stává hlavním zdrojem příjmů těchto rodin.

Tab. č. 15: Vývoj minimální mzdy

	2000 leden	2000 červenec	2001 leden	2002 leden	2003 leden	2004 leden	2005 leden	2006 leden
Minimální mzda v Kč/měsíc	4 000	4 500	5 000	5 700	6 200	6 700	7 185	7 570

	2006 červenec	2007 leden	2008 leden	2009 leden	2010 leden	2011 leden	2012 leden
Minimální mzda v Kč/měsíc	7 955	8 000	8 000	8 000	8 000	8000	8000

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

6.2 Vývoj dávek státní sociální podpory na modelu úplné rodiny

6.2.1 Popis rodiny

Jedná se o úplnou rodinu (tj. oba rodiče) se dvěma nezaopatřenými dětmi ve věku 2 a 13 let. Otec pracuje a od zaměstnavatele obdrží každý měsíc minimální mzdu. Matka nepracuje, je doma se svým nejmladším dítětem. Jediným příjmem matky je rodičovský příspěvek. Děti nemají žádný příjem. Rodina bydlí ve vlastním bytě v obci, kde žije 1 000 obyvatel.

6.2.2 Vývoj příjmů úplné rodiny ve vybraných letech

Rok 2000

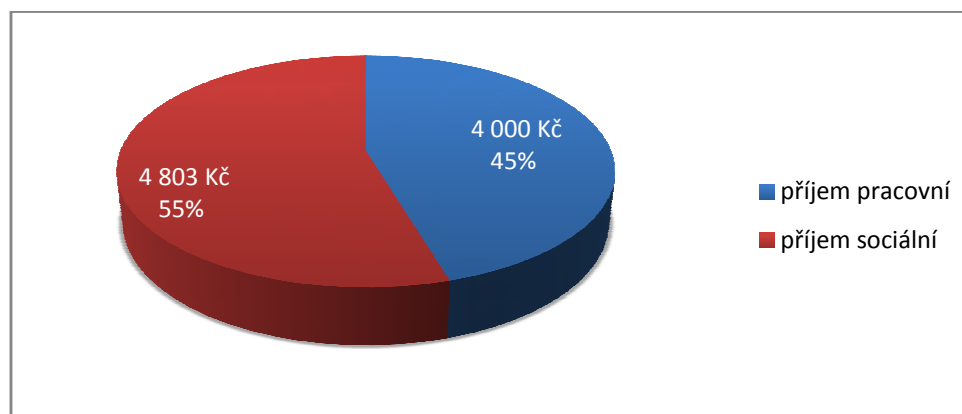
V r. 2000 tvořil sociální příjem rodiny 55 % celkových příjmů, přičemž hlavní složkou sociálních příjmů byl rodičovský příspěvek v hodnotě 2 343 Kč, představující více než polovinu sociálních dávek rodiny.

Tab. č. 16: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2000 (v Kč na měsíc)

1.1.2000						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
4 000	9 980	450	656	2 343	1 354	792

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 3: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2000

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2001

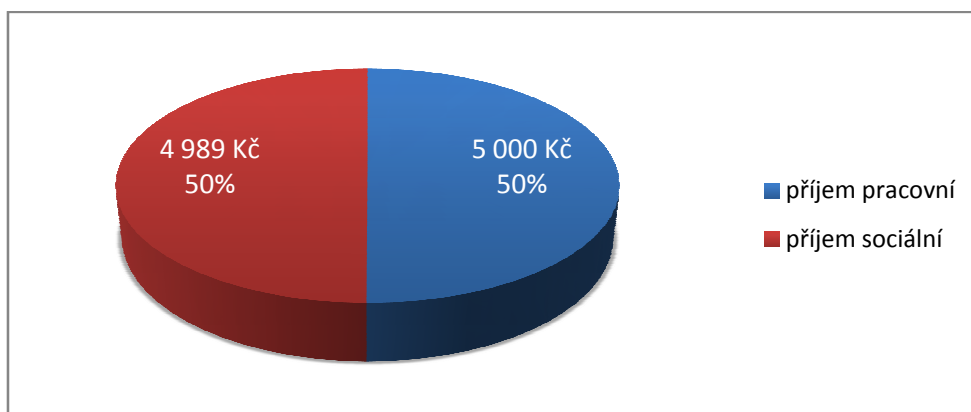
Ačkoliv všechny níže zkoumané dávky SSP mírně vzrostly, jejich zvýšení nestačilo na podstatnější nárůst minimální mzdy o 1 000 Kč. Ve srovnání s rokem předchozím došlo k vyrovnání poměru příjmů pracovních a příjmů sociálních.

Tab. č. 17: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2001 (v Kč na měsíc)

1.1.2001						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
5 000	10 650	512	676	2 409	1 392	960

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 4: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2001

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2002

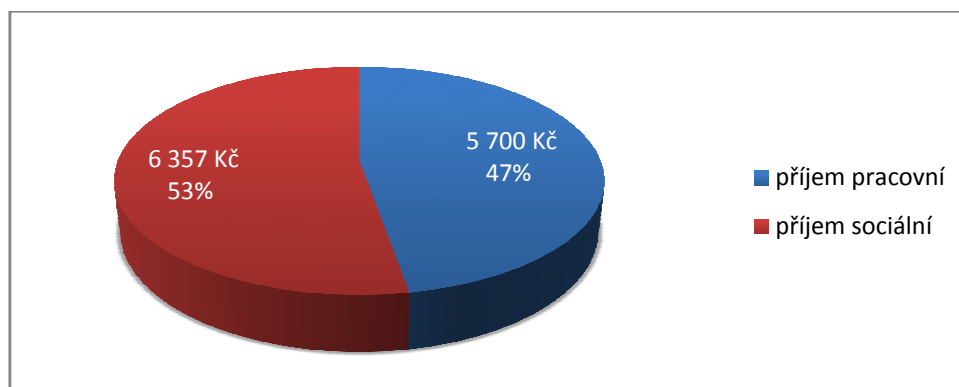
Stejně jako v roce 2001 došlo k současnému zvýšení dávek SSP a minimální mzdy. V tomto roce ovšem větší nárůst zaznamenaly dávky SSP (o 1 368 Kč), což způsobilo opětovnou převahu příjmů sociálních.

Tab. č. 18: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2002

1.1.2002						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
5 700	11 440	541	714	2 552	1 470	1 080

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 5: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2002

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

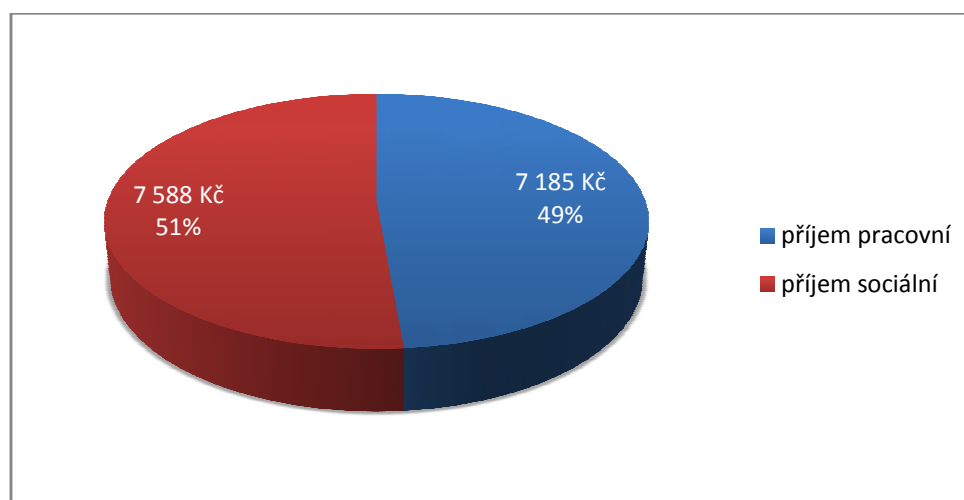
Rok 2005

Oproti roku 2002 došlo k nepatrnému poklesu sociálních příjmů (z 53 % na 51 %) doprovázeného mírným nárůstem příjmů pracovních (ze 47 % na 49 %). Příčinou těchto změn je zejména zvýšení minimální mzdy o 1 485 Kč a zvýšení rodičovského příspěvku o 1 083 Kč. Poměrně velký nárůst rodičovského příspěvku je způsoben změnou koeficientu (z 1,1 na 1,54), kterým se násobí částka životního minima určená na osobní potřeby rodiče.

Tab. č. 19: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2005

1.1.2005						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
7 185	11 850	551	727	3 635	1 497	1 178

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 6: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2005

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2006

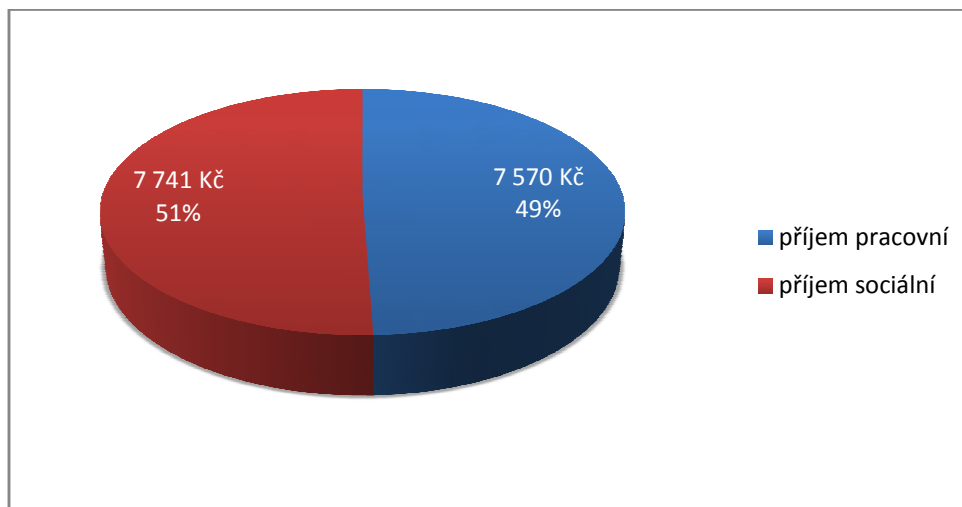
Rozdíly mezi lety 2005 a 2006 jsou minimální. Poměr příjmů zůstal stejný, jelikož došlo pouze k zanedbatelnému zvýšení minimální mzdy o 185 Kč a dávek SSP o 153 Kč. Rok 2006 je zde popsán zejména za účelem srovnání s rokem následujícím, ve kterém se projeví změny způsobené odsouhlasením předvolebních balíčků na jaře roku 2006.

Tab. č. 20: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2006

1.1.2006						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
7 570	12 120	560	740	3 696	1 523	1 222

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 7: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2006

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2007

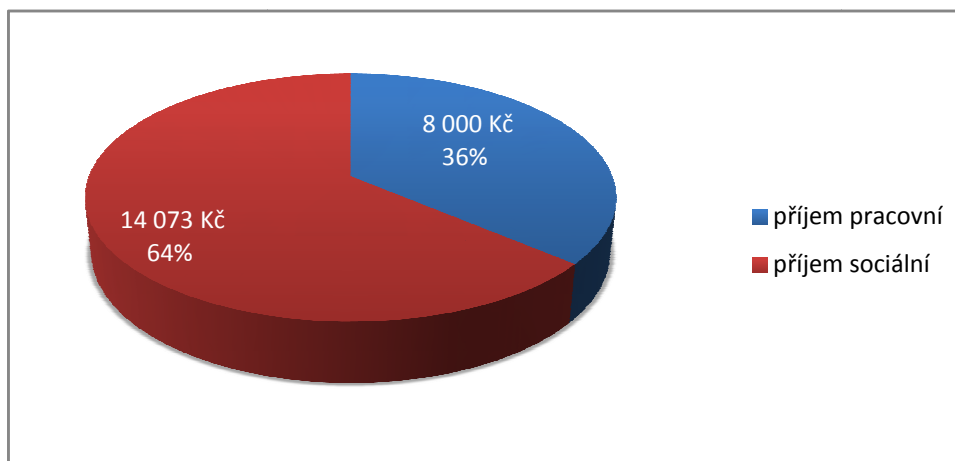
S přelomem let 2006 a 2007 je spojena výše zmíněná změna konstrukce životního minima, což se v případě této rodiny projevilo poměrně velkým poklesem životního minima z 12 120 Kč na 9 040 Kč. Vlivem snížení životního minima ovšem nedošlo k zdánlivě očekávanému poklesu sociálních příjmů, nýbrž došlo k jejich zvýšení o bezmála 6 332 Kč. Příčinou poměrně velkého zvýšení sociálních příjmů rodiny je skokový nárůst rodičovského příspěvku a příspěvku na bydlení. Rodičovský příspěvek zaznamenal zvýšení o 3 886 Kč, způsobené změnou způsobu stanovení výše dávky. Od 1.1.2007 vstoupila v platnost zcela nová konstrukce příspěvku na bydlení, při níž se výše příspěvku odvíjí od rozhodného příjmu rodiny, skutečných a normativních nákladů na bydlení. (Měšec, 2012) Tyto dvě dávky způsobily narušení dlouhodobé rovnováhy příjmů a sociální příjem činil 64 % z celku.

Tab. č. 21: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2007

1.1.2007						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
8 000	9 040	576	706	7 582	1 943	3 266

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 8: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2007

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2011

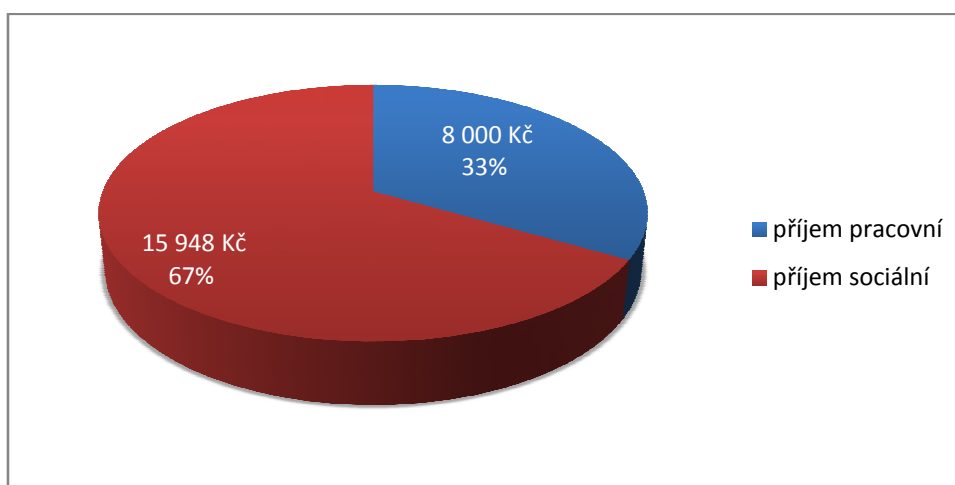
Rok 2011 lze charakterizovat jako rok, ve kterém ztratila rodina nárok na sociální příspěvek, což bylo způsobeno zpřísněním podmínek nároku na tuto dávku. Sociální příjmy dorovnal zvyšující se příspěvek na bydlení a tyto příjmy tak dokonce vzrostly z 64 % na 67 %, přičemž minimální mzda se od roku 2007 nezměnila.

Tab. č. 22: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2011

1.1.2011						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
8 000	9 040	500	610	7 600	0	7 238

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 9: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2011

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

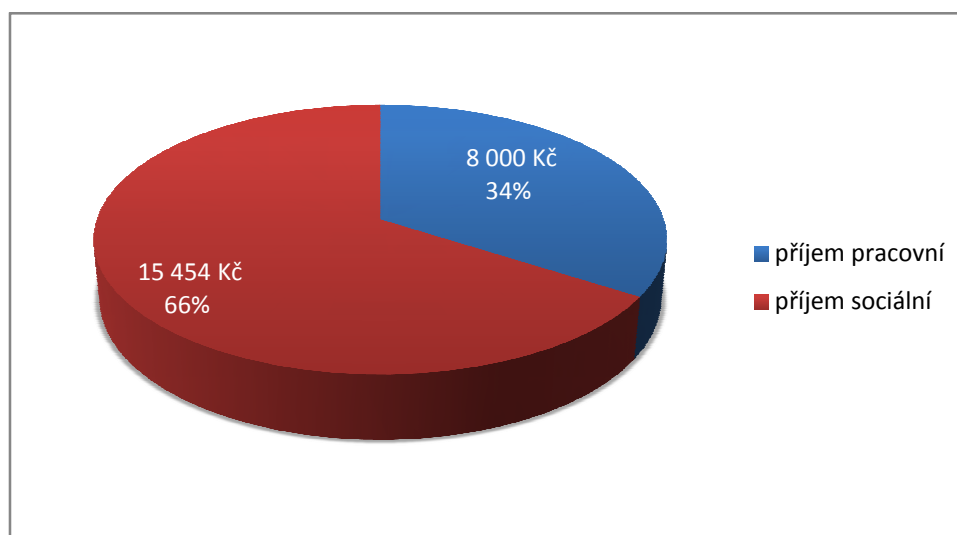
Rok 2012

Počínaje tímto obdobím došlo k naprostému zrušení dávky sociálního příplatku. Jelikož modelová rodina ztratila nárok na sociální příplatek již v předchozím roce a ostatní čerpané dávky se téměř nezměnily, zrušení sociálního příplatku nemělo na poměr příjmů žádný vliv. Jedinou příčinou zvýšení sociálních příjmů rodiny o 1 % oproti předchozímu roku je nárůst příspěvku na bydlení.

Tab. č. 23: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2012

1.1.2012						
MinMzda	ŽivMinR	PnD (2 roky)	PnD (13 let)	RodP	SocP	Pbydl
8 000	9 850	500	610	7 600	zrušen	7 744

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 10: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2012

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

6.3 Vývoj dávek státní sociální podpory na modelu neúplné rodiny**6.3.1 Popis rodiny**

Druhá modelová rodina je neúplná, figuruje v ní pouze jeden z rodičů, který pobírá minimální mzdu. Dále se v ní nachází jedno dítě ve věku 12 let, na které druhý rodič platí výživné v hodnotě 1 000 Kč měsíčně. Důsledkem věku dítěte nemá rodič nárok na rodičovský příspěvek. Rodina bydlí ve vlastním bytě v obci, kde žije 1 000 obyvatel. V důsledku osamělosti rodiče plyne zvýhodnění pro výpočet sociálního příplatku prostřednictvím zvýšení částky životního minima. (Krebs, 2002)

6.3.2 Vývoj příjmů neúplné rodiny ve vybraných letech

Rok 2000

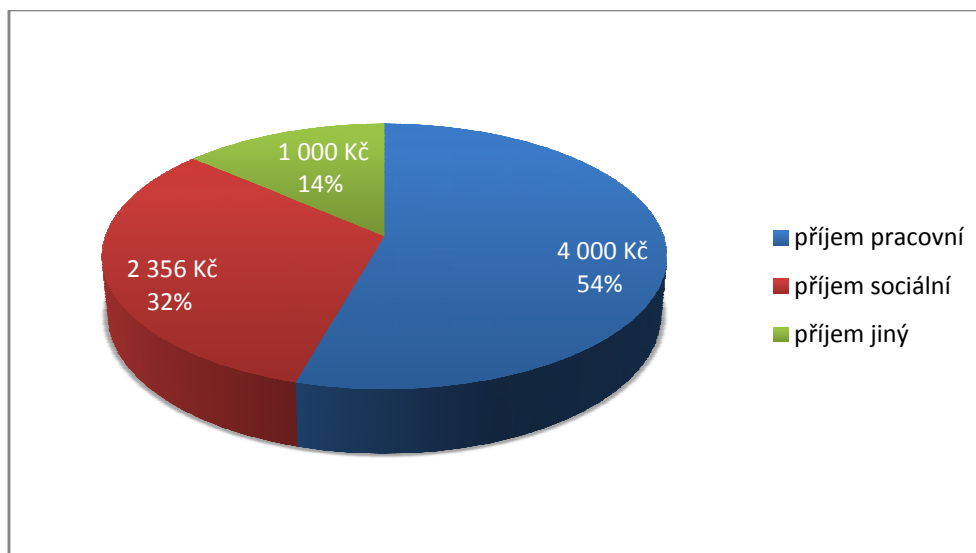
V roce 2000 reprezentuje pracovní příjem tvořený minimální mzdou nadpoloviční většinu celkových příjmů rodiny (konkrétně 54 %). Sociální příjem tvoří téměř třetinu příjmů (32 %) a zbylou částí celku je výživné na dítě zařazené do kategorie jiných příjmů (14 %).

Tab. č. 24: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2000

1.1.2000					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP) ⁷	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
4 000	5 880	6 089	656	903	797

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 11: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2000

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2001

Důsledkem rychlejšího růstu minimální mzdy (ze 4 000 Kč na 5 000 Kč) a strnulé hodnoty životního minima došlo oproti roku předchozímu ke snížení sociálních příjmů neúplné rodiny z 2 356 Kč na 1 954 Kč. Nezměnná hodnota životního minima doprovázená vyšší minimální mzdou způsobila pokles dávek sociálního příplatku (z 903 Kč na 702 Kč) a příspěvku na bydlení (ze 797 Kč na 747 Kč).

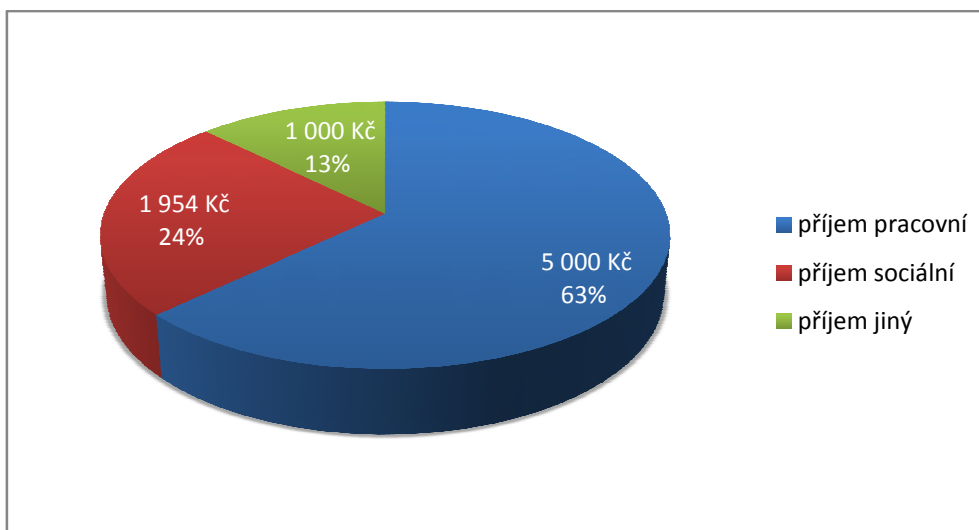
⁷ Zvýšená částka životního minima, využívaná při výpočtu sociálního příplatku. Částka na osobní potřeby jednotlivých členů rodiny se násobí koeficientem 1,05. (Krebs, 2002)

Tab. č. 25: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2001

1.1.2001					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
5 000	5 880	6 089	656	702	747

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 12: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2001

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2002

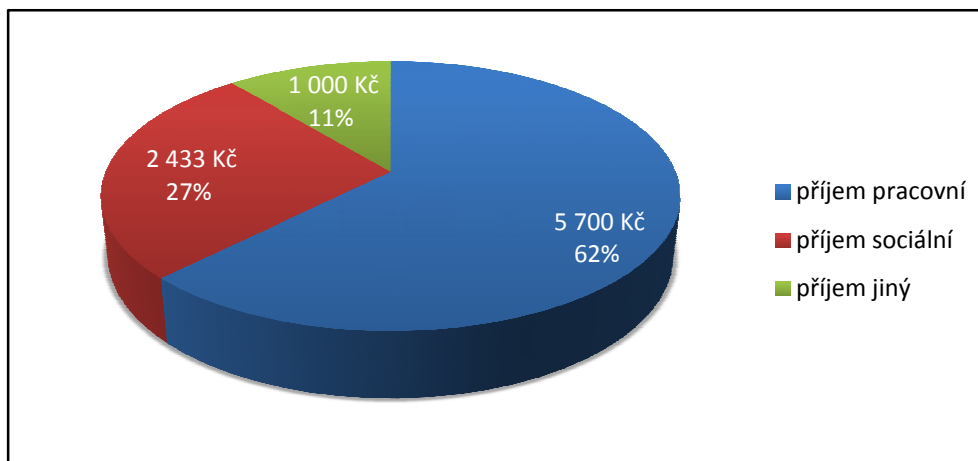
V říjnu roku 2001 došlo k navýšení částek životního minima. Jelikož minimální mzda začátkem roku vzrostla také, zvýšení životního minima se v roce 2002 projevilo pouze mírným nárůstem sociálních příjmů rodiny (z 24 % na 27 %). Zvýšily se všechny tři dávky, při jejichž výpočtu se životní minimum využívá. Příkladový příspěvek na dítě vzrostl o 58 Kč, sociální příspěvek o 111 Kč a příspěvek na bydlení o 159 Kč.

Tab. č. 26: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2002

1.1.2002					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
5 700	6 870	7 098	714	813	906

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 13: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2002

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2005

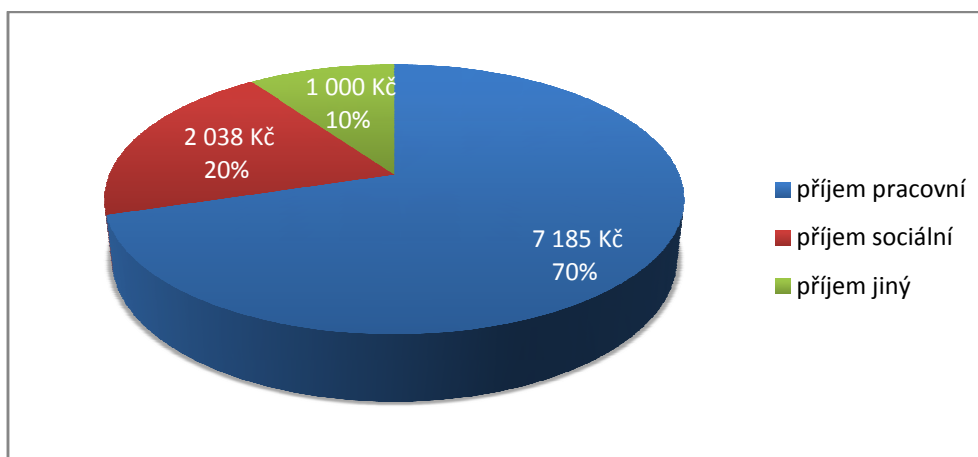
Trend vývoje mezi lety 2002 a 2004 charakterizovala stále se zvyšující minimální mzda a strnulé hodnoty životního minima. Následkem tohoto trendu klesaly sociální příjmy rodiny a pracovní příjmy v podobě minimální mzdy naopak rostly. Počátkem roku 2005 byly částky životního minima navýšeny, ovšem vlivem vývoje předešlých let tvořily sociální příjmy pouze 20 % z celkových příjmů rodiny.

Tab. č. 27: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2005

1.1.2005					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
7 185	7 160	7 392	727	588	723

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 14: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2005

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

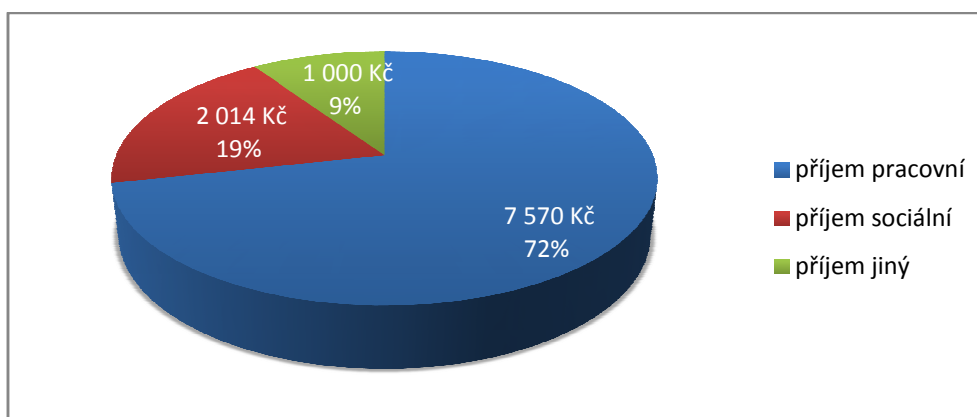
Rok 2006

V tomto období došlo k minimálním změnám poměru příjmů způsobených mírným zvýšením minimální mzdy a životního minima rodiny. Jelikož vzrůst minimální mzdy byl nepatrně větší, sociální příjmy klesly o 1 %.

Tab. č. 28: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2006

1.1.2006					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
7 570	7 340	7 576	740	563	711

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 15: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2006

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2007

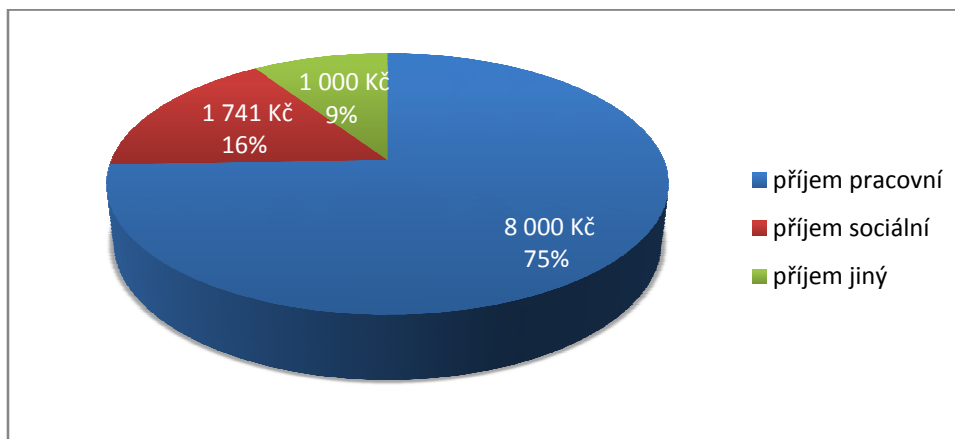
V návaznosti na novou úpravu životního minima došlo k jeho skokovému snížení ze 7 340 Kč na 4 840 Kč. Důsledkem toho poklesl příspěvek na dítě, jehož hodnota závisí na velikosti životního minima. Největší změnu koncepce v roce 2007 ovšem prodělal příspěvek na bydlení, který se nově odvíjí od rozhodného příjmu, skutečných a normativních nákladů. Tato změna konstrukce se v tomto období projevila spíše negativně, jelikož došlo k poklesu příspěvku o 49 Kč. Pozitivní vliv na příjmy rodiny ovšem přinesou roky následující.

Tab. č. 29: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2007

1.1.2007					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
8 000	4 840	5 663	608	471	662

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 16: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2007

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2010

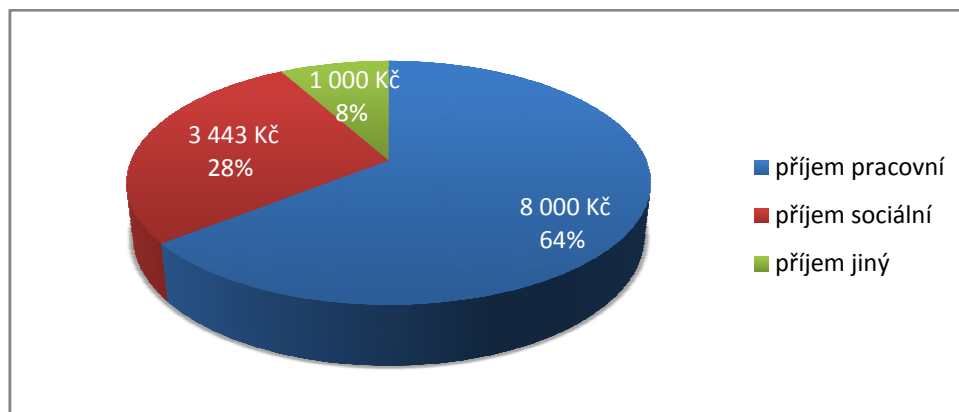
V důsledku sociálních reforem 2007 a s nimi spojené změny koncepce příspěvku na bydlení dochází mezi lety 2007 až 2010 k výraznému zvýšení tohoto příspěvku, a to z 662 Kč na 2 362 Kč. S nezměněnou minimální mzdou tak pozitivní trend zaznamenaly sociální příjmy rodiny, které se zvýšily z 16 % na 28 %.

Tab. č. 30: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2010

1.1.2010					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
8 000	4 840	5 663	610	471	2 362

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 17: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2010

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

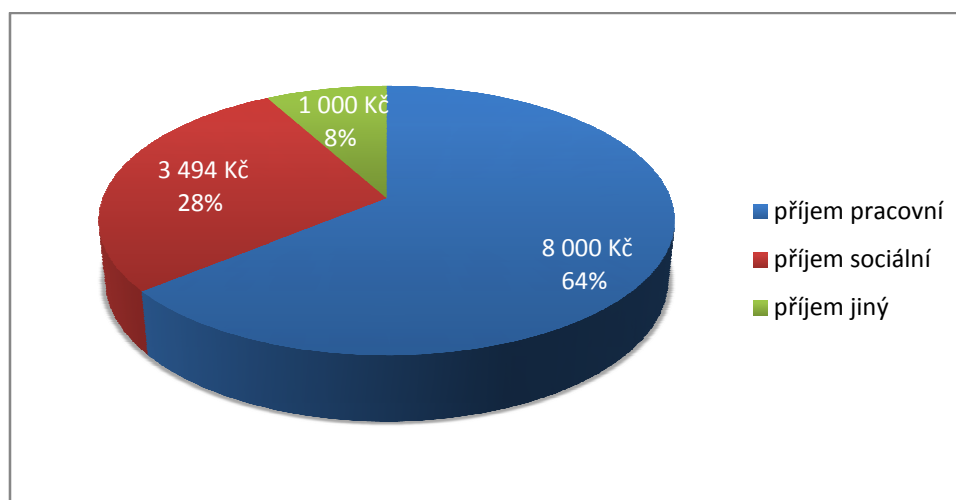
Rok 2011

Zásadní změnou roku 2011 byla ztráta nároku rodiny na sociální příplatek způsobená zúžením počtu příjemců této dávky. Nulový sociální příplatek ovšem dorovnal zvyšující se příspěvek na bydlení a poměr příjmů ve srovnání s rokem předchozím zůstal zachován.

Tab. č. 31: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2011

1.1.2011					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
8 000	4 840	5 663	610	0	2 884

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 18: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2011

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2012

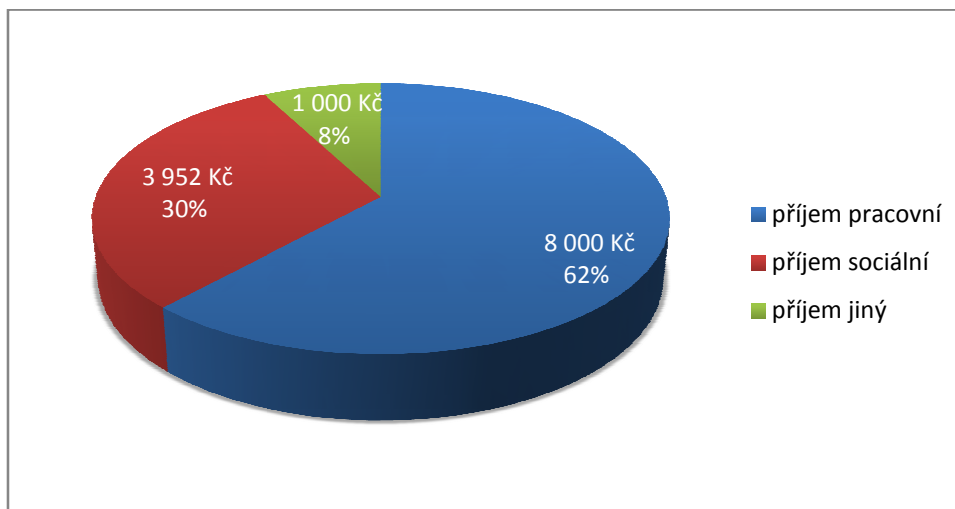
Počínaje rokem 2012 byl sociální příplatek zcela zrušen. Vlivem ztráty nároku na tento příplatek již v roce 2011 ovšem tato změna příjmy modelové rodiny neovlivnila. Ve vybraných dávkách SSP došlo pouze ke zvýšení příspěvku na bydlení o 458 Kč, což se projevilo nárůstem sociálních příjmů rodiny o 2 %.

Tab. č. 32: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2012

1.1.2011					
MinMzda	ŽivMinR	ŽivMinR (pro SocP)	PnD (12 let)	SocP	Pbydl
8 000	5 280	6 178	610	zrušen	3 342

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 19: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2012

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

6.4 Vývoj dávek státní sociální podpory jednotlivce

6.4.1 Popis rodiny

V tomto případě se rodina skládá pouze z jednotlivce, který je zaměstnán a od svého zaměstnavatele obdrží každý měsíc minimální mzdu. Jelikož nemá žádné děti, nemá nárok pobírat přídavek na dítě, rodičovský příspěvek ani sociální příplatek. Jedinou ze zkoumaných dávek SSP, na kterou může mít nárok a která není podmíněná péčí o nezaopatřené dítě, je příspěvek na bydlení. Osoba žije v nájemním bytě v Praze, kde má současně hlášen trvalý pobyt.

6.4.2 Vývoj příjmů jednotlivce ve vybraných letech

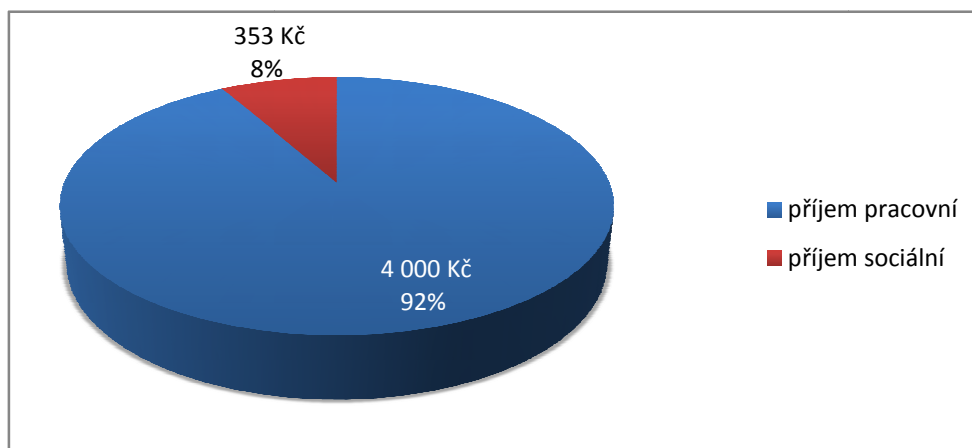
Jelikož jedinou z vybraných dávek SSP, kterou může jednatlivec pobírat je příspěvek na bydlení, větší část příjmů představují příjmy pracovní v podobě minimální mzdy (92 % příjmů). Příspěvek na bydlení v hodnotě 353 Kč tvoří zanedbatelnou část příjmů, tedy zbývajících 8 %.

Tab. č. 33: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2000

1.1.2000		
MinMzda	ŽivMinR	Pbydl
4 000	3 430	353

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 20: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2000

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2001

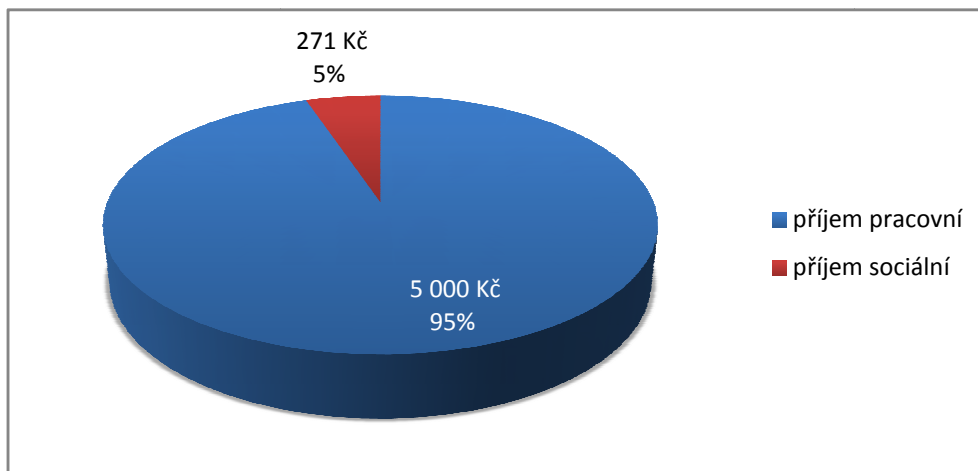
Na poměr příjmů pracovních a sociálních působí pouze zvyšující se částky minimální mzdy a životního minima. Vlivem většího nárůstu minimální mzdy (o 1 000 Kč) oproti pomalejšímu nárůstu životního minima (o 340 Kč) poklesl podíl sociálních příjmů z 8 % na 5 %.

Tab. č. 34: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2001

1.1.2001		
MinMzda	ŽivMinR	Pbydl
5 000	3 770	271

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 21: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2001

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

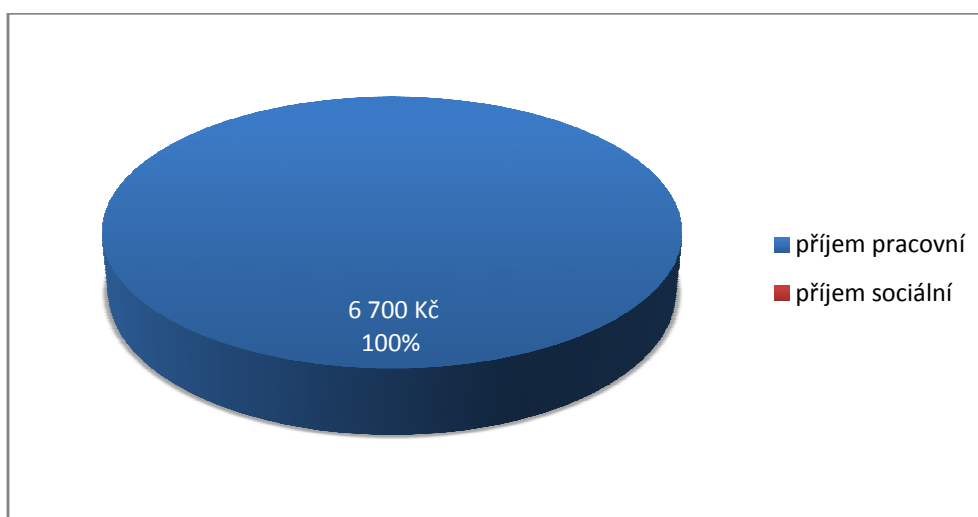
Rok 2004

V období 2001 až 2003 sociální příjem jednotlivce neustále klesal, jelikož minimální mzda rostla stejně jako v předchozím období rychleji než životní minimum. V roce 2004 v důsledku rychlejšího růstu minimální mzdy oproti růstu životního minima už jednotlivce neplnil podmínky nároku a o příspěvek na bydlení přišel. Důsledkem ztráty příspěvku na bydlení se minimální mzda stala jediným zdrojem příjmů jednotlivce v roce 2004.

Tab. č. 35: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2004

1.1.2004		
MinMzda	ŽivMinR	Pbydl
6 700	4 100	není nárok

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 22: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2004

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2007

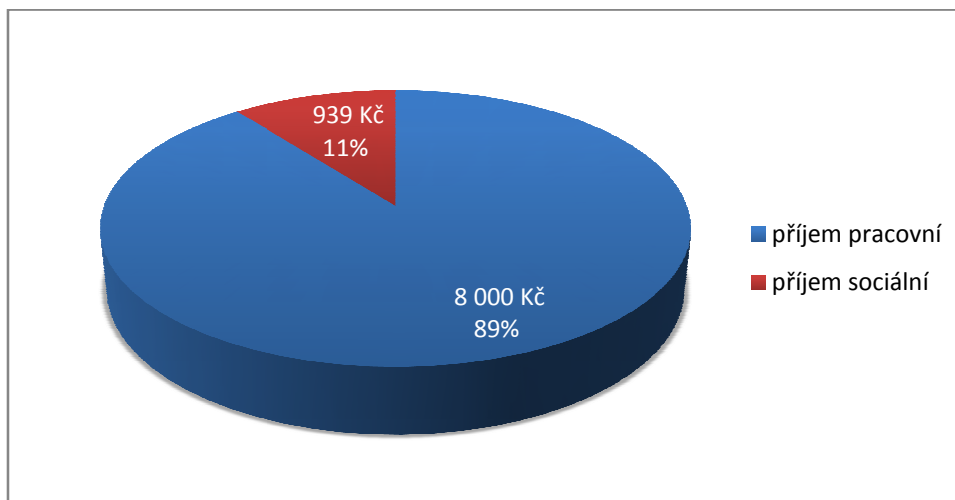
Nárok získal jednotlivce až v roce 2007, kdy došlo k výše zmíněné změně konstrukce příspěvku na bydlení. Tato změna způsobila poměrně vyšší nárůst příspěvku na bydlení, který se vyšplhal na hodnotu 939 Kč. Sociální příjmy jednotlivce v podobě tohoto příspěvku tak tvořily 11 % z celkových příjmů.

Tab. č. 36: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2007

1.1.2007		
MinMzda	ŽivMinR	Pbydl
8 000	3 126	939

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 23: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2007

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Rok 2011

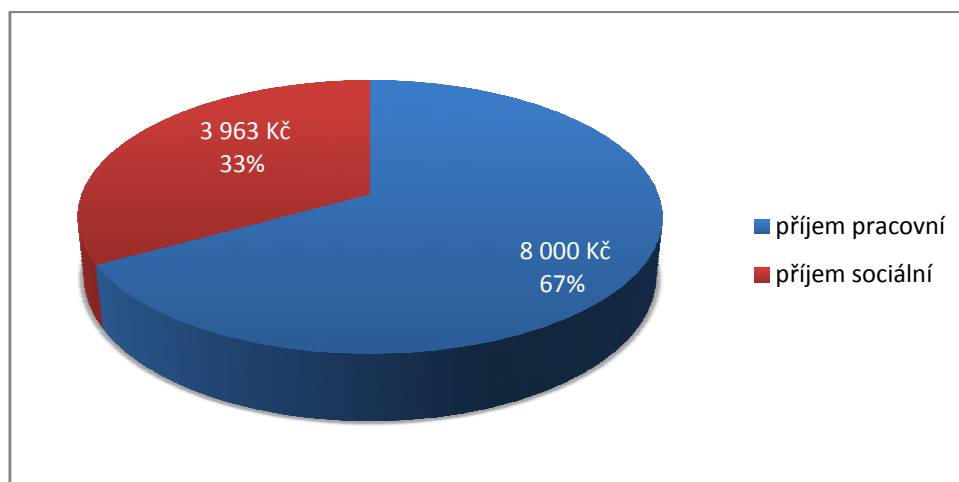
Do roku 2011 se minimální mzda ani životní minimum jednotlivce neměnily, normativní náklady na bydlení však stále rostly, což způsobovalo každoroční zvýšení příspěvku na bydlení. Příspěvek v tomto roce dosáhl hodnoty 3 963 Kč a sociální příjmy jednotlivce představovaly 33 % celkových příjmů.

Tab. č. 37: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2011

1.1.2011		
MinMzda	ŽivMinR	Pbydl
8 000	3 126	3 963

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 24: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2011

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

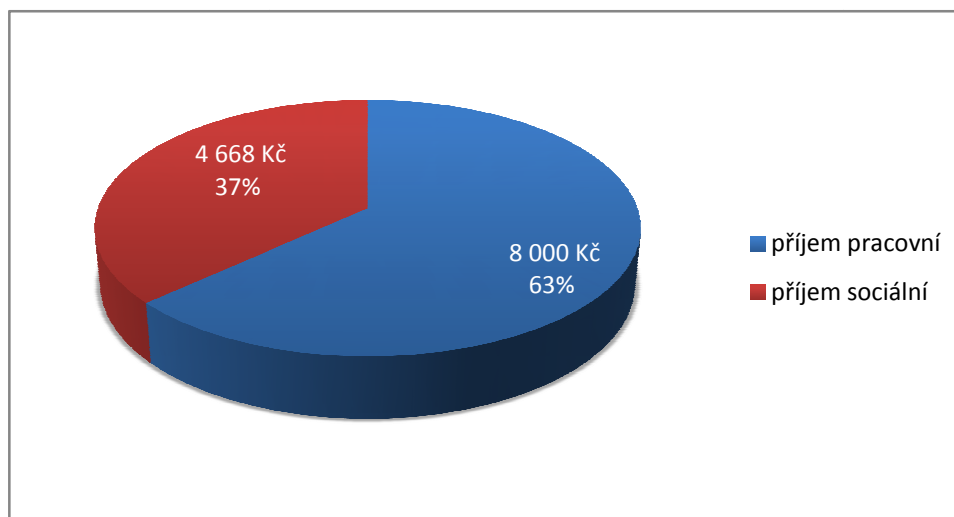
Rok 2012

O tomto období lze říci, že stejně jako v předešlém roce došlo vlivem opětovného zvýšení normativních nákladů na bydlení, k nárůstu příspěvku na bydlení jednotlivce o 705 Kč. Sociální příjmy tak ve sledovaném období dosáhly rekordních 37 %.

Tab. č. 38: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2012

1.1.2012		
MinMzda	ŽivMinR	Pbydl
8 000	3 410	4 668

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Graf č. 25: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2012

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

6.5 Zhodnocení výsledků analýzy

V důsledku rozdílné struktury příjmů a odlišného složení modelových rodin je vývoj dávek u každé z rodin jiný. V některých aspektech se ovšem shodují. Jedná se zejména o shodné tendence vývoje způsobené celospolečenskými změnami životního minima, minimální mzdy, či podmínek nároku na dávky.

Je třeba odlišit vývoj dávek závislých na velikosti příjmů rodiny a dávek nepodléhajících vlivu příjmů rodiny. Jedinou námi zkoumanou dávkou, která není závislá na příjmech rodiny, je rodičovský příspěvek. U něj lze sledovat nepřerušovaně rostoucí trend od začátku až do konce zkoumaného období. Průběh ostatních sledovaných dávek, které jsou závislé na velikosti příjmů rodiny, je poměrně kolísavý. Největší přísun dávek SSP plyne rodinám s nejnižšími příjmy.

V případě úplné rodiny dochází až do konce roku 2006 k růstu všech sledovaných sociálních dávek rodiny, ovšem vlivem každoročně se zvyšující minimální mzdy je poměr sociálních a pracovních příjmů mírně kolísavý. Změny od roku 2007 způsobily převahu příjmů sociálních, na nichž má největší podíl příspěvek na bydlení a rodičovský příspěvek. Ztrátu nároku na sociální příplatek v roce 2011 a jeho následné zrušení dorovnává příspěvek na bydlení, jež se v důsledku růstu normativních nákladů na bydlení stále zvyšuje.

U druhého případu rodiny po celé sledované období dominovaly příjmy pracovní. Ačkoliv přírůstek na dítě do roku 2007 rovnoměrně rostl, sociální příplatek a příspěvek na bydlení byl vlivem zvyšujících se hodnot minimální mzdy a životního minima proměnlivý. V období 2007 až 2012 sociální příjmy neúplné rodiny rostly, což bylo způsobeno zejména strnulostí minimální mzdy a výše zmíněnými změnami v roce 2007.

Situace jednotlivce se od předešlých výše uvedených dvou rodin lišila nejvíce. Nejprve do roku 2003 sociální příjmy v podobě příspěvku na bydlení klesaly vlivem rychlejšího růstu minimální mzdy oproti pomalejšímu růstu životního minima. V období 2004 až 2006 sice z důvodu nesplnění podmínek nároku jednatel přišel o tuto dávku, nicméně od roku 2007, kdy proběhla změna konstrukce dávky, mohl nárok opět uplatňovat.

Mnohé politické strany se neustále předhánějí, která z nich bude v očích potencionálních voličů budit lepší dojem. Státní peníze rozdávají tam, kde sklídí „nejvíce ovoce“ a slovo šetřit zřejmě mnohdy vypouštějí. Strany v podstatě využívají nepříznivých sociálních situací rodin i jedinců a snaží se v očích veřejnosti vypadat jako občané citliví k lidem. Na vývoji sociálních příjmů všech výše zkoumaných rodin se odrazily změny způsobené přijetím předvolebních sociálních balíčků na jaře roku 2006. Volební kampaň roku 2006 byla ve znamení předhánění se v rozdávání, což se na vývoji vyplacených dávek SSP projevilo do té doby rekordními čísly, kdy výdaje na SSP skokově vzrostly o více než 14 mld. Kč.

Dopady předvolebních opatření z roku 2006 musely být řešeny co nejdříve. V důsledku ohromujícího nárůstu vládních výdajů v roce 2007 musela přijít omezení, která by jejich pokračující nárůst zastavila. Přijetí třítapových sociálních reforem lze doposud považovat za poměrně účinné. Už v roce 2008 klesly vládní výdaje o bezmála 6,6 mld. Kč, což dokazuje efektivnost zavedených opatření. Za tímto poklesem stálo především zúžení počtu příjemců sociálního příplatku a přírůstku na dítě, u nichž došlo ke zpřísnění podmínek nároku.

Současný sociální systém je velmi štědrý, což z něj dělá systém poměrně demotivující k práci. Lidé přiživující se na dávkách tak většinou nepracují vůbec anebo pracují tzv. „na černo“. Stát svou pozicí spíše chrání sociálně slabší a příjemci dávky jsou oproti jiným tímto systémem spíše zvýhodňovány. Občané mají jistotu slušných příjmů bez jakéhokoliv zapojení do systému a mnohdy ho spíše zneužívají. Za pozitivní snahu státu lze považovat prohlubování adresnosti jednotlivých dávek a zpřísnění kontroly jejich vyplácení.

Prohlubováním adresnosti dávek je postupem času omezován okruh příjemců. Pozitivní efekt posledních let lze vidět zejména na směřování dávek skutečně potřebným, jimž jsou např. zdravotně tělesně postižení.

V poslední době je často diskutovaným tématem právě boj proti zneužívání dávek. Snaha zavést opatření, která by zabránila podvodům a ulevila tak státnímu rozpočtu je ovšem doprovázená mnoha problémy. Prvním problémem je přesné definování pojmu „zneužívání sociálních dávek“. Dalším neméně významný problém vzniká v souvislosti se způsobem zužitkování dávek. Mnozí občané si za získané dávky kupují alkohol a tabákové výrobky, což je považováno za zcela nepatřičné. Peněžní prostředky, které jim plynou, mají účel zlepšení jejich sociálních poměrů a ne uspokojení jejich nadstandardních potřeb v podobě alkoholu a tabákových výrobků. Tento problém zužitkování dávek je ovšem v podstatě neřešitelný.

Cílem státu by mělo být vytvoření motivujícího systému dávek SSP, kterým by sociálně slabší občané získali aktivnější přístup k řešení jejich nepříznivých životních podmínek. Zpřísněním kontrol by bylo docíleno snížení zneužívání systému a tím i nákladů na něj vynaložených. Faktem ovšem zůstává, že mnohé případy zneužívání dávek jsou obtížně prokazatelné a „parazitování“ na sociálním systému se těžko brání. Měla by být zavedena tvrdá penalizační opatření související zejména s prací „na černo“.

7 ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo analyzovat vývoj dávek SSP ve vybraných letech a dále provést jejich komparaci. Zmíněných cílů bylo dosaženo především v praktické části této práce. Při jejím zpracování byla využita data získaná z odborných publikací, příslušných zákonů a internetových stránek. Nejdůležitějším zdrojem informací teoretické části byl zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a internetové stránky MPSV. V praktické části bylo čerpáno zejména z dat poskytovaných ČSÚ.

V teoretické části práce je nejprve stručně popsáno umístění SSP v oblasti sociální politiky, poté charakterizován systém SSP a orgány v něm figurující. Stěžejní část ovšem tvoří popis jednotlivých dávek SSP podle právní úpravy platné k 1.1.2012. Dávky jsou rozděleny do dvou kategorií, a to na dávky testované (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné) a netestované (pohřebné, dávky pěstounské péče, rodičovský příspěvek).

Praktickou část tvoří analýza vývoje vyplacených dávek SSP v letech 1995 až 2010, ve které jsou vyzdvíženy faktory tento vývoj ovlivňující (základní ekonomické ukazatele, demografie a životní minimum). Základním kamenem celé práce je analýza dávek SSP na modelech vybraných rodin a její zhodnocení.

Stav současného systému dávek SSP v ČR se odráží od ekonomické a sociální situace v zemi. Snaží se plnit cíle a pomáhat tak zejména rodinám s nezaopatřenými dětmi, nacházejících se v těžkých sociálních situacích, ze kterých se vlastními silami nejsou schopny dostat. U příjemců dávek je zohledňována individuální situace a bere se v úvahu jejich zdravotní stav, věk a další jiná specifika.

V posledních letech dochází k prohlubování adresnosti jednotlivých dávek SSP a hledání opatření, která by zabránila zneužívání systému dávek. Cílem by mělo být motivovat pobíratele dávek k aktivnějšímu přístupu a přimět je tak ke snaze dostat se z tíživých sociálních situací vlastními silami.

8 SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Částky životního minima pro rok 2012 (v Kč za měsíc)	13
Tab. č. 2: Výše přídatku na dítě v závislosti na věku nezaopatřeného dítěte	15
Tab. č. 3: Hranice rozhodného příjmu úplných rodin podle počtu nezaopatřených dětí	15
Tab. č. 4: Výše srovnatelných nákladů u družstevních bytů a bytů vlastníků	16
Tab. č. 5: Výše porodného dle kategorie určení.....	17
Tab. č. 6: Výše rodičovského příspěvku platná do 31.12.2011	18
Tab. č. 7: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v Kč měsíčně	21
Tab. č. 8: Výše odměny pěstouna v Kč měsíčně podle počtu dětí.....	22
Tab. č. 9: Výše příspěvku na převzetí dítěte podle věku dítěte.....	23
Tab. č. 10: Vývoj základních ekonomických ukazatelů.....	25
Tab. č. 11: Vývoj částek životního minima v období 1995 až 2006.....	26
Tab. č. 12: Vývoj částek životního minima v období 2007 až 2012.....	26
Tab. č. 13: Změna výše porodného od 1.4.2006	27
Tab. č. 14: Vývoj hrubé míry porodnosti a úmrtnosti v období 2000 až 2009	28
Tab. č. 15: Vývoj minimální mzdy	31
Tab. č. 16: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2000 (v Kč na měsíc).....	32
Tab. č. 17: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2001 (v Kč na měsíc).....	33
Tab. č. 18: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2002	33
Tab. č. 19: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2005	34
Tab. č. 20: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2006	34
Tab. č. 21: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2007	35
Tab. č. 22: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2011	36
Tab. č. 23: ŽivMinR a dávky SSP úplné rodiny k 1.1.2012	37
Tab. č. 24: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2000.....	38
Tab. č. 25: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2001.....	39
Tab. č. 26: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2002.....	39
Tab. č. 27: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2005.....	40
Tab. č. 28: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2006.....	41
Tab. č. 29: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2007.....	41
Tab. č. 30: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2010.....	42

Tab. č. 31: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2011.....	43
Tab. č. 32: ŽivMinR a dávky SSP neúplné rodiny k 1.1.2012.....	43
Tab. č. 33: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2000.....	44
Tab. č. 34: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2001.....	45
Tab. č. 35: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2004.....	46
Tab. č. 36: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2007.....	46
Tab. č. 37: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2011.....	47
Tab. č. 38: ŽivMinR a dávky SSP jednotlivce k 1.1.2012.....	48

9 SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj vyplacených dávek rodičovského příspěvku, pohřebného a porodného.....	28
Graf č. 2: Vyplacené dávky SSP v ČR v letech 1995 až 2010.....	30
Graf č. 3: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2000	32
Graf č. 4: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2001	33
Graf č. 5: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2002	33
Graf č. 6: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2005	34
Graf č. 7: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2006	35
Graf č. 8: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2007	36
Graf č. 9: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2011	36
Graf č. 10: Poměr příjmů úplné rodiny k 1.1.2012	37
Graf č. 11: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2000	38
Graf č. 12: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2001	39
Graf č. 13: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2002	40
Graf č. 14: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2005	40
Graf č. 15: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2006	41
Graf č. 16: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2007	42
Graf č. 17: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2010	42
Graf č. 18: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2011	43
Graf č. 19: Poměr příjmů neúplné rodiny k 1.1.2012	44
Graf č. 20: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2000.....	45
Graf č. 21: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2001.....	45
Graf č. 22: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2004.....	46
Graf č. 23: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2007.....	47
Graf č. 24: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2011.....	47
Graf č. 25: Poměr příjmů jednotlivce k 1.1.2012.....	48

10 SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSÚ	Český statistický úřad
FO	Fyzická osoba
MinMzda	Minimální mzda
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Pbyld	Příspěvek na bydlení
PnD	Přídavek na dítě
PPM	Peněžitá pomoc v mateřství
PR	Pěstounská rodina
RodP	Rodičovský příspěvek
SocP	Sociální příplatek
SSP	Státní sociální podpora
ŽivMinR	Životní minimum rodiny

11 SEZNAM ZDROJŮ

Literatura:

BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva, VRÁNOVÁ, Lucie. *Státní sociální podpora*. 8. vydání, Olomouc: ANAG, 2003. ISBN 80-7263-159-4

FRANCOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Aleš. *Sociální politika v základech*. 1. vydání. Praha: TRITON, 2008. ISBN 978-80-7387-125-3

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1

KREBS, Vojtěch, PRŮŠA, Ladislav. *Státní sociální podpora*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, spol. s. r. o., 2002. ISBN 80-247-0065

POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-01-X

PRŮŠA, Ladislav. *K vybraným otázkám charakteru sociálních transferů rodinám s dětmi v České republice*. 1. vydání. Praha: VÚPSV, 2004. výzkumná zpráva.

TOMEŠ, Igor. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vydání. Praha: Socioklub, 2001. ISBN 80-86484-00-9

TOMEŠ, Igor a kol. *Sociální správa*. 2. vydání. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-483-0

VOSTATEK, Jaroslav. *Sociální a soukromé pojištění*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, s. r. o., 1996. ISBN 80-85963-21-3

WILDMANNOVÁ, Mirka. *Sociální politika: distanční studijní opora*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3657-5

Právní úprava:

Nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního a existenčního minima

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

Elektronické zdroje:

Český statistický úřad. [online] Praha: Český statistický úřad, 2012, Aktualizace 14. 4. 2012 [cit. 17. 4. 2012], Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Demografie. [online]: Demografické informační centrum, 2012, Dostupné z: <http://www.demografie.info/>

Měšec. [online] Praha: Měšec, 2012, Dostupné z: <http://www.mesec.cz/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012, Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/>

Sdružení PR. [online] Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2012, Dostupné z: <http://www.pestouni.cz/pestouni/aktuality/cz/>

12 SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A: Rozdělení dávek SSP v roce 2012

PŘÍLOHA B: Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty, družstevní byty a byty vlastníků

PŘÍLOHA C: Struktura dávek ve vybraných letech

Rozdělení dávek SSP v roce 2012

Dávky poskytované v závislosti na výši příjmů
<ul style="list-style-type: none">• Přídavek na dítě
<ul style="list-style-type: none">• Příspěvek na bydlení
<ul style="list-style-type: none">• Porodné
Ostatní dávky nezávislé na výši příjmů
<ul style="list-style-type: none">• Rodičovský příspěvek
<ul style="list-style-type: none">• Dávky pěstounské péče
<ul style="list-style-type: none">• Pohřebné

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty, družstevní byty a byty vlastníků

Pro nájemní byty (v Kč měsíčně)

Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	7 068	5 616	5 352	4 563	4 379
2	10 144	8 157	7 796	6 715	6 464
3	13 813	11 214	10 742	9 330	9 001
4 a více	17 269	14 135	13 565	11 862	11 466

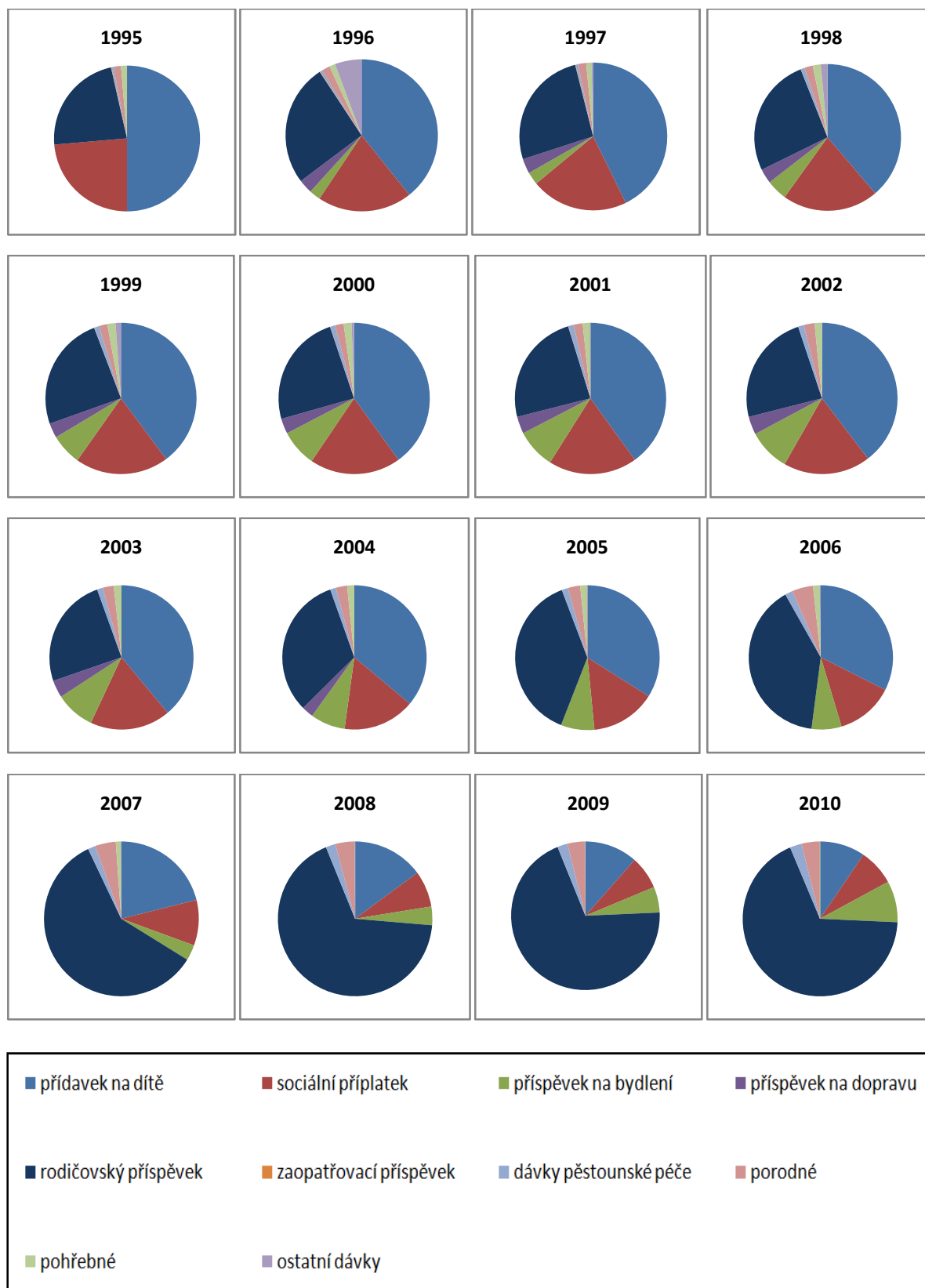
Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

Pro družstevní byty a byty vlastníků (v Kč měsíčně)

Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	4 053	4 053	4 053	4 053	4 053
2	6 042	6 042	6 042	6 042	6 042
3	8 421	8 421	8 421	8 421	8 421
4 a více	10 699	10 699	10 699	10 699	10 699

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV, 2012

Struktura dávek ve vybraných letech

ABSTRAKT

MEZEROVÁ, Adéla. *Dávky státní sociální podpory – struktura a vývoj*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 58 s., 2012

Klíčová slova: dávky státní sociální podpory, systém státní sociální podpory, vývoj a komparace dávek ve vybraných letech

Bakalářská práce „Dávky státní sociální podpory – struktura a vývoj“ je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a praktickou. V teoretické části práce je nejprve stručně vysvětleno umístění státní sociální podpory v oblasti sociální politiky. Dále je charakterizován současný stav systému státní sociální podpory (k 1.1.2012) a popsány jednotlivé druhy dávek, rozdělených do dvou kategorií na dávky testované a netestované. V praktické části práce je provedena analýza vývoje množství vyplacených dávek v letech 1995 až 2010. V analýze jsou zohledněny různé faktory, které ovlivnily strukturu a množství čerpaných dávek. Další praktickou částí práce je analýza vývoje dávek státní sociální podpory na konkrétních typech rodin a její zhodnocení. Dochází ke komparaci dávek jednotlivce, úplné a neúplné rodiny ve vybraných letech.

ABSTRACT

MEZEROVÁ, Adéla. *State social support benefits – structure and development*. Bachelor's thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia, 58 pp., 2012

Key words: state social support benefits, state social support system, development and comparison of benefits in selected years

Bachelor's thesis "State social support benefits – structure and development " is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part introduces at first brief explanation of the state social support location in the sphere of social policy. In addition, contemporary condition of state social support system (to 1.1.2012) is characterized, individual kinds of benefits are described and separated into two categories, tested and non tested benefits. In the practical part, the analysis of the development of amount of paid benefits in years 1995 – 2010 is accomplished. Different factors that affected the structure and the quantity of gained benefits are taken into consideration in the analysis. Moreover, further practical part of the thesis is the analysis of development of state social support benefits regarding particular types of the families and its evaluation. The comparison of benefits for individuals, complete and incomplete families in selected years is provided.